

המציפה

עתון שבועי

לכל עניני החיים, לספרות ולמדעים ולכל עניני היהודים.

יוצא לאור בכל ערב שבת

מחיר החתימה על המצפה עם ההוספה הספרותית החדשית רבת המצפה:

באוסטריא-אונגריא:
לשנה 7 כתרין
לחצי שנה 3 50
לרבע 1 75

באשכנז:
לשנה 8 כתרין
ביתר הארצות:
לשנה 9 כתרין — 9.50 פראנק.

ע"י המצפה בלי הוספה הספרותית אין לחתום.
אין הנחה מהמחיר.

מחיר מודעות או הזכרות לנפטרים לפי גרל השטח

ברכת מו"ט חצי הכתר. בראש הגליון שני כתרין.

גליון בודד 12 הדר.

המשנה מקומו עליו להודיענו מיר לא רק שם מקומו החדש, כי אם גם שם מקומו הקודם.

קאנטא של פאסטשעק גומר 76.918 האדרסה לבית המערכת ולאדמיניסטרציה

„HAMICPE“

ul. Sw. Sebastjana 32. Kraków. (בחיץ לארץ להוסיף: Oesterreich.)

Kraków, 13 Listopada 1908.

גליון מה.

כראקא, י"ט חשוון פ' וירא הרס"ט.

וערי מולדתם וסובלים הם את יסורי הגיהנום, פשוט בלי פת לחם, בלי מצא קורת בית ללון וכסות בקרה. הממשלה הריאקציונית הרוסית סוגרת את דלתות בתי הספר, מניחה אלפי מכשולים על דרך ההשכלה ועוצרת ככל כחותיה בעד הזרם הזה, אבל השאיפה היא כל כך חזקה ועצומה עד שהיא ממציאה ובוראת אלפי מיני רכבים, למוד פרטי ופתיחת בתי ספר פרטים וקורסים סמינים שונים והתכוננות ביתית וע"י יגיעה ועמל ואכזר כחות זומן וממון, שהם כמעט למעלה מכהו של אדם ואפשרותו — ע"י כל הקרבנות הללו הם מתגברים על המכשולים וסוללים להם דרך בין קוצים ודרדרים. ובין יתר הקרבנות, שהם מקריבים, הנם מעלים על מזבח ההשכלה גם את יהדותם של בניהם. הבנים נמסרים אמנם עוד בעודם באבם אם לחדרים פשוטים ואם לחדרים מתוקנים, אבל כעבור רק שנים שלוש עניים ללמודם, כאשר רק הספיק הילד לקנות את ידיעת הקריאה וראשית הכתיבה, הריהו מוצא משם ונמסר לבית-ספר כללי, שלפרקים יש שם איזה זכר ללמודים העבריים ולפיקים גם זכר אינו. הקרירות הנוראה הזאת לקדשי היהדות עוד כשחר טל ילדותם של התניקות בוראת להם אתמוספירה מרעילה והרור הצעיר מתחנך ללא יהדות וללא אל. באופן כזה מתמוטט לאט לאט הקרקע היהודית של הדור הבא והעתיד נשקף לנו בצבעים שחורים מאד.

גם הקטטה האחרונה עם כל הפולמוס, שנתעורר בעתונות הפולנית והרוסית ע"ד המילה וערבה — גם היא הנה אחד הסמנים של חולשה ומחלה.

והתעוררות, סמני תחיה. תחום המושב שכרוסיה היה במה לחזיון הנהדר של יקיצת עם לתחיה, של הזדקפות הקומה של עם מושך בעול ומשעבד ונכנע, של נתוק הכבלים מעל ידי יושבי השך וצלמות. היהדות הרוסית היתר הומת הנחשת, שאליה נשענו על הרוב תקות יתר אחינו הפוזרים ועיר שם ועיר שם וכמהים לתחית העם העברי. אבל כל המסתכל בעין חודרת אל הגעשה בתוך ים ההיים ברוסיה עכשו וכל המקשיב באזן בוחנת אל הקולות הנשמעים משם יראה וישמע, שהיהדות הרוסית עומדת על מפתן תקופה חדשה, תקופת ההתבוללות אמנם עוד לא התנערו לגמרי מן המרדיונות הלאומיות, עוד כלמה תכסה פני איש לרבר בפומבי על אירות התבוללות, עוד מצלצלות באויר פרוזות על אדות חיים עצמיים ועוד תשמע פה ושם בת-קול אותם החיים הלאומיים — אבל בכל אלה מורגשת כבר החולשה והמחלה, ראשית סמני רקבון וגסיסה. והכל הולך ומתקדם אל אותה המטרה בצעדים מתורים, כמעט בצעדי ענק, ומאורעות ושנויים פנימיים עצומים נותנים כבר את אותותיהם, כי עוד מעט ונשנה לנגד עינינו חזיון ישן נושן, חזיון מדאיב לב ומכלה נפש. האות הראשון הנתן לתקופה החדשה הוא — השנויים בחנוך הבנים. כמו עפ"י פקודת מקל-קסמים וכמו ע"י פעולת זרם אלקטרי רחב נתרחבה ונתפשטה בכל הארץ שאיפה עצומה להשכלה כללית. הכל לומדים, מבכור הסוהר העשיר עד „בכור השפחה אשר אחר הרחיים" כל העם מקצה. הערים הבינוניות והכרכים נתמלאו רכבות צעירים, שעזבו את אבותיהם

הרינו מכרכים את חברנו הבחור מו"ה שלמה ברהר"ג מוהר"ר שרגא הערץ ראב"ד רפה סטרי, לקבלו היתר הנראה מצוין מהנאון מבערוואן.
אייזיק פפעפערבוים יונה געלערנשער יושיע עקקרט שמואל שיינבאך.

מקרב ויב עמוק וברגשי אהבה הנני מברך את ידידי מר אימער קינסטליך דארוסיו עם מרת רויוזא נרייאוער מקשאנאוו.
ליב קירשענבוים — בארנוב.

על מפתן תקופה חדשה.

היהדות הרוסית, שעפ"י כמותה היא עומדת על המדרגה הראשונה בין יתר הקבוצים היהודיים שבארצות הגולה — היהדות הזאת היתה בימים האחרונים למרכז החיים הרוחניים והאידיאליים הלאומיים. בעוד אשר ברוב ארצות המערב עברה על אחינו, לרגלי מעוט מספרם ושווי-זכויותיהם האזרחיות, רוח ההתבוללות, שהשתרלה לנתק לאט לאט את החושים המקשרים אותם אל עמם וקניניו ושאופותיו ותקותיו לעתיד, באותה שעה היו החיים הרוחניים של אחינו ברוסיה מפכים בעוז ובמעט ברוח נעורים. הציונות, שהלכה ככה ענקים ועמרת נצחון בקרב תחום המושב וככשה לבבות לרכבות, הספרות העברית, שפרחה וחנכה והויגה אלפי קוראים, ואחר כך המפלגות השונות בצעקנותן וקולניותן ומלחמתן הנוראה על שדה החיים הכלכליים והלאומיים שלנו — כל אלה היו סמני חיים

פיליטון.

העבר ישראלי.

לא חרפת חורפים פני הקן הנצחי. המעפפים בעפר כל היום אחרינו. האומרים, כי חלאת העמים הננו — לא היא תכה בתרפה לחני ומצחי: קול אויב כי אשמע חורף מערבות עמי. לא אאדם מבשת, כי אם — מועמי. הנה חרפה אחרת על פני בוערת... בושתי קח עמי, כי כפופה קומתך ורוחך וחל ונמסוה צורתך. וברכיך בורעות מלא רחב הארץ. קאדונים הישנים פורעים הוקנים. הצעירים יעבדו חדשים אדונים. שורו במערב, לאדונו בורע העבד ישראלי אצל כל פנה:

פשוט, בספרות, בכנסת המדינה ובהיכלי רוזנים, גם בהיכל אלה. מאחריו יביט תמיד ברעד ואימה: מה יאמרו העם, אשר על החומה? ובמזרח — שם יעקב תולעת לפני כל „גוי" קטון ופול על אפיו. אף יאמין, כי הוא עושה רצון שקמים. אם ישק בחבה כל רגל פוסעת. עוד ופבר אבותיו, כל גדל יחשהו. רק שבה האחת — כי אדם הנהו. ומשפילי עמי מקשרים על הקמות, אם פקיד גבה אדם קראנו. אם חלק יהדותו ליהודי נתנו תחת איזה שלחן לנרם עצמות ואם הניבירי, האורח הנכבד לדורותיו, נחל רביד וזה לשאת על צנארותיו. הם פרעים ובכים: המול נא וחוסה!

וקוראים: יהי רצון שירבו זכותינו! מה די אם ירבו הנשאר בסירנו, אם עבדים נשאר ובעבדות נמותה? נמותה? הנה אולי עוד תגדל הרעה, כי נחנה לעולם ולעולם: כרעה... אקה! כי יכרע עמי בשפלה ונבע. בנערו ונקניו, בחקמיו ורבותיו. ואם גם פקר נתפקנו לו כל חוליותיו שבשדרה — העבדות לו נעשה לטבע. משה גואלנו! מקברך לו קמה. ראית עם סגלתך — בושפת ונקלמת... ד"ר ב. סולר.

גדליה ברבי נחום.

(רשימה מחיי עירתי.)

מאת מ. קלינמן — מלומץ.

א.

האי נברא לא חלה ולא הרגיש ושמו נשתנה. המעשה פשוט, רבותי!

אלו מאחינו הרוסים העומדים על המשמר, להלחם בעד הקיום הלאומי, צריכים עתה לטבוח עצה ולאחוז בכל האמצעים שאפשר עוד, כדי לעצור בעד אותה הסערה המתכוננת לעקור משרש את גדולי היהדות מאותה הארץ, ששם רוב בנין רוב בני עמנו.

ענינים מדיניים.

מניסטריום אנטישמי? המניסטריום של הבארון בעק נפל והמניסטר לענינים הפנימיים הבארון בינרט הפקד מאת הקיסר, לבונן מניסטריום חדש. לכאורה היתה הסבה למפלת הממשלה הסכסוך שבין האשכנזים והמשכנים בביהם והתפטרות שני המניסטרים המשכנים ד"ר פירלר ופראשעק בעבור סגירת ועד המדינה בביהם. אבל הכקיאים בדבר יודעים, כי הנוצרים-סוציאליים הניחו מוקשים לגליה באינטרנאט, כי המה בקשו לרונן במים עכורים, להשתמש במכונת הממשלה, להגיע לקץ מרים הגדולה. שתי המניסטריים, זו של עבודת הצבור ועבודת הארמה, מעט הן בעיניהם, הם רוצים להשיג את הנהגת כל הממשלה והבארון בעק שנוא להם, כי איש לברלי הוא ואשה יהודיה (מוטריה) לו. על בן התנכלו בתחלוליהם להפילו ולהקים את הבארון בינרט בעל בריתם לקנדיט וחוז' ממנו הם דורשים עוד שתי מניסטריים חשובות. את בן בריתם הד"ר עבענהוך, שהיה עד כה מניסטר לעבודת הארמה הוציאו, כי אינו אנטישמי במדה הראייה ובמקומו הם מעמידים את הפרינץ ליכטנשטיין ובמקום אחיהם המניסטר ד"ר נסמן, שאינו רצוי בעיני הקיסר, כי הוא היה המבשול למניסטריים הקודם, העמידו את בן בריתם הד"ר וויסקירכנר נשיא הפרלמנט. אך ספק גרול הוא אם יבצעו זממם, כי המשכנים והפולנים דורשים עתה שלש שלש מניסטריים וכן גם האשכנזים גם דורשים האשכנזים והמשכנים זכויות יהדות הסותרות זו את זו וקשה לעשות משאכותם. לכן אפשר, שלא יהבונן עתה המניסטריים מתוך הפרלמנט, כי אם מתוך הפקידים.

הנשיא החדש באמריקה. ברוב גרול נבחרו באמריקה בוררים, הנחשבים למפלגת הרפובליקנים (לפי מושגנו קונרוואטיבים) ובחדש הבא יבחרו לנשיא הארץ, המושל כמעט ממשלה בלתי מוגבלת, את וויליאם מאפט לארבע שנים. ממשלתו תחל בחדש מרץ. מאפט מצטין בכח עבודה ובחריצות בלתי גלאה, בשכל יש ובאנרגיה, כל הדברים הנחוצים למושל מחזיק בנושנות. סדרי המדינה,

צעירים יהודים, הרופקים על דלתות כתי-הספר העליונים ואינם מתקבלים ע"י יהדותם, ממירים את דתם ברוסוא, שקשה היה למצוא שם מתבולל עפ"י פרינציפ ושגם וינבר, סלזכרנ ודומיהם היו מוכרקים להכנע לדרישות הלאומיות ולדבר השכם ודבר ע"א עם יהודי יצרכים לאומיים ומלחמה הבטיהו לעשות בעד הצרכים הלאומיים הללו — באותה ארץ נעשה עכשו להזיון מצוי, כמעט המוני, שצעירים נכנסים אל תחת כנפי השכינה הנוצרית לשם השגת איוו מטרה חברית, מבלי הרגש כל מוסר כליות — הדברים אמורים על הרוב — ומלחמה פנימית ומבלי שידעו שאיזה דבר מאוס ושפל ונבוה נעשה בחייהם. כי היש שפלות יותר נוראה ויותר נבוה מאשר לעשות פרוסטיטוציה כנוף ולסחור בו ובנשמה ולמכרם בעד טובת הנאה? ואף שאין להתפלא כל כך על הצעירים הללו, שאולי זה לא כבר היו באספות סוציאליים, "לאומיות" ודברו ע"א הקרבת קרבנות לטובת ההמון היהודי הסובל — הנה יש עוד יותר להתפלא על החברה היהודית בכלל ויחוסה למעשי הנבלה. החברה והצבור העברי הונו תמיד משפילים ומחרימים בעל נפש קיצוני ובשנאת מות את הבוגדים הללו והיחס החריף הזה היה מצד אחד את על המסירות ליהדות מתוך רצון פנימי ונפשי ומן הצד השני הכבד מאד את ההתנצרות וכשאיזה אדם רצה ללכת בדרך זו היה צריך להלחם מלחמה נפשית עצומה ולהסכים בקרבו לכל התוצאות המרות התלויות בעקב שנוי זה בחייו. אבל מה נשתנו החיים עכשו! הצבור העברי כרוסוא מתיחס אל עובדה זו בשוויון נפש גמור וכמעט באיזו תנועה של "מובן מאליו" וההתיחסות הזאת היא אבן-הביתן למדת ההם והקר...

עוד הרבה עובדות, קטנות אמנם מוז, עומרות וצוחות על המהפכה הזו. ראשית: התחדשות עבודתם המיסיונרית של "היהודים החדשים" מיסודו של יוסף רבינוביץ ושנית זה שמתחילים לברוא איגנס-טיטוטים ליהדות ולפשפש בעבר ובמצבות... "הקדם" — ז'ורנל לחכמת ישראל, האנציקלופדיה היהודית היוצאת עכשו בלשון רוסיא, הז'ורנל הרוסי "לחכמת היהדות" זהשעורים הנבונים ליהדות — כל אלו מראים ברור, כי נרגש איזה פחד מפני העתיד. הזיון כזה ראינו, כי דוקא בארצות היותר מתבוללות התפתחה "הכמת ישראל", כי מהסרון הזה לאומי פנו אלו, "השרידים היהודים", שהרגישו צורך נפשי כהיים ישראלים — לכדוא להם את אותה האתמוספירה היהודית המיוחדת בין כתלי הביבולותיקה ובין גלי הספרים.

לפני שנים אחרות, כשעה ששרשי היהדות היו חזקים ועל כל התנקשות מכית או מחוץ על אחד העקרים היו עומדים אלפים ורבבות, להנין עליהם ככל עוז וככל חם לכם, באותן השנים לא היה שום יהודי מרתיב עוז בנפשו לצאת בגלוי ולעשות תעמולה נגד עקר דתי ולאומי, שהתקדש ע"י אלפי שנים ושעד ימינו אלה הנהו הבטוי היותר חר של השתמרותנו הלאומית. לו היה אחד מאתנו מתרשה לצאת בהתנפלות וולוולים על מקדש זה, בודאי שהצבור העברי היה סוקל אותו כאבנים ומחרים אותו חרם רוחני. אבל עכשו, מכיון שעומדים רבים כבר רופפו, ושומרים אין, והקרקע הובן זה שנים אחרות ע"י הבוגד, שקרא את הקריאה המפורסמת, "נקרע את היהדות" — עכשו יוצאים מחרסים ומחריבים מאתנו וקוראים בפומבי ובריש גלי לסמננו הלאומי הנחקק כבשרנו זה אלפי שנים "ברבריות ופראות" ומלבד מחאה קלושה של איזה עתון — אין קול ואין קשב.

מחשבות נוגות והרהורים רעים מעוררת גם השמועה, שנפוצה בעתונים רבים, שלרגלי הקטטה הזאת נתעוררו עוד הרבה שאלות בחיים הדתיים, ו"הנאורים", כביכול, רוצים באיזה מקומות להבדל מעל שומרי התורה והמצוה לעדה מיוחדת ואף שהשמועה הזאת אינה מאשרת עוד ועוד שנים רבות תעבורנה עד אשר תתגשם ההתפרדות המסוכנת הזאת, אבל דיה לנו רק עובדה זו, שאפשר שמחשבה כזאת תתעורר ברוסיא, כדי להבין את כל השיבותה ואת התוצאות האפשריות. עד עכשו היתה היהדות הרוסית חטיבה אחת. במקומות מועטים ישנם אמנם כתי תפלה מיוחדים ל"נאורים", אבל כנוגע להסתדרות הקהל, עד כמה שהיתה הסתדרות כזו, וככל הנוגע לחיי הצבור והעדה היו האדוקים והנאורים מאוהדים ובעזרת הכחות המשתפים נוסדו המוסדים הצבוריים העבריים וכל אותן האינסטיטוציות השיבות לקהל היהודי. כשהגיעה השעה שהאינסטיטוציות היהודיות למלאות איזה מנהג דתי היה זקוק לרכנים האדוקים ונאלץ היה לקבל על עצמו ועל דרעו את החקים הקבועים. מעכשו ולהבא מעיפת על היהדות הרוסית אותה החרב הנוראה של התפוררות והתפוצצות והתבדלות, שנתקעה עמוק עמוק בלב היהדות הגרמנית, האינגרית ועוד. ובשיקרה האסון הזה ליהדות הרוסית, הרי זה יהיה אסון לעם העברי בכללו.

אבל אם כל האותות והמופתים הללו בכל בליטותם וחודם נוגעים פחות או יותר לעתיד היהודי, הנה לנגד עינינו עכשו עובדות מכישות, עובדות שהן תולדות ההוה וכןות יום יום. המון

הרותחים, שנצטבעו במיני ציבא וכיסו הבעלים מתמלאים פרוטות פרוטות, קס אף הוא ויפתח ביה-תה. עברו ימים ואין דורש, אין מבקש ואין שוהה תה. כאן התחיל מצטער ויהרו כלפי מולו.

כמה זכו אלו! היתה שאלה מנקרת כמוהו. חשב גדליה, חשב ומצא. הלך לו ויכנס לתוך ביתו מה שהכניס... עמד ויתקן מה שתקן....

אור ליום שני בשבוע היה הלילה הזה. הרחוב ריק מאדם, השמים מעוננים, ליל שחור כסה את העירה וילאט בקרבו סוד כמס סוד שחור...

חשבת הלילה עמפה והגלם את כתי הרחוב המהוננים, שעמדו אז כאלו נרהמו ויבושו בחברתו של ביה גדליה....

כוכב קטן התגנב ויצץ מבין חרבי העבים השחורים... ראה הכבב בתעלולי בני אדם וימהר להסתתר... עור באותו היום נקרא שמו בעירתו גדליה ברבי נחום. ולסחרתו — כבר קראוהו גדליה בעל ה"בית"...

כך רבותו, זכה אותו האיש לשנוי השם....

הבן הכבד — קלמן — נדר למדינות הים ועקבותיו לא נורעו. יש אומרים: שמבע בים. ויש אומרים: שעבר ארצה אפריקה ויצליח שם בעסק, ובעל מכרה-זהב הנהו. השני — יצחק — לקח לעבודת הצבא וישלח הרחק, הרחק ממקום מולדתו וישאר שם. גם גדליה — הצעיר — לקח סקל נדורים בידו וירד לאשר נשאוהו רגליו.

ורבי נחום נשאר גלמוד וערירי. חי, הי רבי נחום וימת... ב.

וישמע גדליה הבן הצעיר, כי מת אביו ויבא לרדת אל נחלתו. שבע נדורים שב לעיר מולדתו, בעני ובחסר-כל. ויהי חלקו מכל עמלו בארצות נדודו רק הנפש אשר רבש: אשה שחופה ומפלים מרבים.

רצה גדליה לשבת בשלוה על נחלתו ולא עלתה בידו. הוא קוה להשיב לו את הימים הטובים, שראה מקדם בבית אביו ותוחלתו נכזבה. פתח כחוננות וסים בתגרנות, הכל סחר, הכל מבר, בכל התעסק ולחם לפי הטף לא השוכר.

ראה גדליה כתי-הה קימים בעיר ואברים, חילים ודומיהם ממלאים אותם ונהנים לאידם של המים

אביו — "פאני נחום" כפי האדונים באי חנותו הגדולה — היה מבני-עליה שבעירתו, כי על כן זכה להקרא "רבי נחום" כפי יושביה גם שלא בפניו. ויראו רבי נחום ובני-ביתו חיים טובים ולא ידעו דאגה. הכנים עסקו בתורה והאבות — במסחר.

ואותו הלילה ליל סליחות היה, השמש דפק ויעורר לסליחות, היהודים קמו ללכת ביהה המדרש והכל כמנהגו נהג. ופתאם השמיע פעמון המסגד את קולו ממרום שבתו ותהי בלהה. הבערה נפלה בשוק והניות העירה מכולות בים דיגור. הניות רבות העלו על המקד וביניהן גם חנותו של רבי נחום.

וירד ר' נחום וידל. ולא נשאר לו מכל עשרו מלפנים רק בית ישן ברחב האמידים ובני-בית רעבים. "כד אויל קמחא מבדא נפל הנרא בביתא".

ויתקוטמו כל היום. ותרא האשה, כי ימיה רעים, ואין לה כמה למלאת את הרקניות שבקבתה, המזכירה אותה בכל עת ובכל שעה, שגם היא חיה ומרגישה ותקם ותעזב את העולם השפל ותעל להתם, לעולם שכלו טוב...

ויראו הבנים, כי פרנסת אביהם העוסק קצת כפרקמטיה — כגלוי — ובקבצנות במקצת — בסתר — אינה מספיקה להם קמח לתורחם, ויקומו ויעזבו את התורה וינעו לאשר נעו.

26/28	בעד גדל	1.25	כתר
28/30	"	1.30	"
30/32	"	1.40	"
32/34	"	1.52	"
34/36	"	2.--	"
36/38	"	2.10	"
38/40	"	2.20	"

ויען כי הרבר הזה נוגע ליותר מאלף נערות בגליציה העובדות עבודת השבכות במקומות שונים, מצאנו א"ע מחויבים לפרסם, כי כל עושי שבכות, שאינם משיגים בעד מלאכתם המחירים הנ"ל, יוכלו לשלח מלאכתם אלינו ואחרי עבור ששה ימים ישינו בספס. ובלבד שתהיה סחורה טובה. מי שאין לו שערות לעבודה הננו נכונים לשלוח להם.

עוד זאת נדע, יען שלפי דברת הכקיאית הוכל עלמה מתמדת בעבודתה עפ"י המקחים הנ"ל להרויח כששה כהרים לשבוע וא"כ אפשר, שטוב להנהיג המלאכה הזאת בעירות הקטנות, שאין אצלם כמה להשתכר. לכן בכל מקום, שימצאו שם רוצה ללמוד מלאכת השבכות יפנו העוסקים בצרכי צבור אלינו. אך אל יהעו את הנערות בשקרים, שתכף ירויחו הרבה, אלא לפי מדרגת השתלמותם במלאכה — היינו במהירות המעשה — שזה תלוי רק בהרגל — כן יוסיפו להשתכר. אמנם יש מעלות במלאכה הזאת, שאינם בשאר מלאכות, (א) הוכל נערה בת י"ב שנים בינונית ללמוד המלאכה הזאת במשך ירח אחד, וזה אינו מצוי בשאר מלאכות. (ב) איננה צריכה בליום רק מחטים וצנורות בעד איזה אנורות. ג) אינה תופסת מקום ותוכל להעשות במקום צר. (ד) אין העובדת מוכרחה לשבת במקום אחד בשעה העבודה, הוכל לעבוד גם בעמידה וללכת מביהה זח לבית שכנתה ולעבוד שם. היא עבודה נקיה וקלה.

מכתב מטורקיא.

קונסטנטינופול. כפי הנראה אין לקוראי "המצפה" עוד מושג נאמן ממצב היהודים פה, שכל עתידות ישראל תלויה בו. אנסה להאר בקצור את המצב הנכחי. מיד אחרי הכרות החשמה (קונסטנטינופול) מהרו היהודים להעביר את החכם-באשי ר' משה הלוי, ששמש פה בכתר הרבנות הראשית יותר מל"ב שנה ובידו היה גורל חצי מיליון יהודים לשבט ולחסד. רבים החזיקו אותו כעריץ; אבל הוא לא היה רע כל כך, אלא שלא היה בקי בצרכי הצבור האמתים וזה גרם גם סדר הממשלה הקודם. יהי איך שיהיה, בשביל התקופה החדשה לא היה ראוי. גם זקן האיש ואינו מוכשר עוד לעשות תקונים בהנהגה. מוכרחים היינו להחליפו באחר. עניני הקהל פה מסודרים על פי חוק ישן נושן, שהיה מתאים אל הצרך באיזה זמן, אבל היום אינו נכון עוד, ועד התכוננה סדר חדש עלינו להחזיק בו. כראש היהודים עומד ועד כן שמונים איש, ששים בעלי בתים ועשרים רבנים, בלם יבחרו ע"י העם עצמו כל אלה מקושטא עצמה, ואליהם יצטרפו עוד ארבעים מן המדינה. מאה ועשרים איש יבחרו איפא את הרב הכולל. ועידת עשרים הרבנים נקראת מגליש רוחני (ועד רוחני) וועידת ששים כעה"ב נקראת מגליש ג'יסמאני (ועד גשמי) וועידת שני הועדים יחד נקראת מגליש עממי. ע"פ החוק הנ"ל לפני בחירת החכם-באשי יבחר הועד ממלא מקומו, שעליו להכין את הבחירה ולעמוד בין הממשלה ובין העם. במקרה שלפנינו נבחר ר' חיים נחום ברוב גדול לממלא מקום החכם-באשי. הוא היה כנודע מורה בבית מדרש הרבנים פה, בשנה שעברה שלחתהו החברה כ"ח לארץ כוש, לבקר את אחינו הפלשים. חכמתו הנדולה והדרת פניו רבשו לו את כל הלכות. הממשלה דוחקה למהר בבחירת החכם-באשי, ע"כ עשה הועד את הצעדים הנחוצים. לפי החוק צריכים להקים חמשה קנדידטים למשרה הזאת ומהם יבחרו באחד; אפשר לבחור גם כ"ממלא מקום" הנ"ל. עתה היתה כבר רבה בהקמת הקנדידטים, כי לא נמצאו

לספרות מאוסה ומוקצה לו כזאת, משמיעים הסופרים יללות והספרים והם נושאים ומתמרמרים ומכזים את העם, תחת לפשפש במעשיהם ולנסות לתלות את הקלקלה בעצמם ולהזהר בדבריהם; אם אין שום סופר מודרני מעלה על דעתו, בי אי-אפשר בשום אופן ללשו ולספרות להתקים בלי עמ, כמו שאי אפשר למדינה לפרוח בלי יושבים ועובדים — איך איפא אפשר לחשוב על אדות תחית השפה? ; אם ישע אדם פרסם יפה ויעמיד על שעריו כלבים רעים, המרחיקים את הנגשים אליו, היש לו רשות לההאנון, שאין מבקרים את גן ערנו? חובת הכנסיה הזאת הדיה, לנלות סוף סוף גם את ביצת קולומבוס זאת ולהפוך את הסדר, שלא לבקש שפה וספרות בשביל העם — כי אלה אינן חסרות בלל — כי-אם עם בשביל השפה ואז ימצאו על נקלה את מבוקשם, בי ידאג תמיד, שלא להרחיק את העם אח"י אשר ימצאוהו. הספרות היא לבוש רוחני. וכמו שהמלבוש צריך להעשות לפי מדה הלוכש ולא להפך, כך צריכה הספרות להעשות לפי מדה נפש העם ולא לעמוד לשנות את נפש העם לפי מדה המלבוש הרוחני הזו, שהמצואו לה מחקים מעשי זרים. מתוך נקודת ההשקפה הזאת אנו מוצאים את נחיצות הכנסיה העברית ורובי המשתתפים בה, להועץ שלא לחזור אחרי שפה וספרות, כי-אם העיקר לחזור אחרי העם בשבילן ואחרי אמצעים לקרבו ולא לרחקו. — מי שיש לו דבר אל הועד המכין את הקונגרס יפנה אל Iosef Lion für Kultur-Kongress-Komitee Berlin Oranienburgerstr. 85 p.

דפומציא יהודית לפני הקיסר.

בשבוע הזה התיצבו לפני הקיסר דפומציות של המחמדים תושבי בוסניא, של הקתולים משם ושל העיר סאראיעווא, לכרכהו ולהביע רגשי אמן. ביניהן באה גם דפומציא יהודית, שבראשה הלך ראש הקהלה הספרדית מר יהושע סלם. פרטי המלאכות הזאת יודיע עוד סופרנו. הננו רוצים להעיר בזה, שכפי שהודיעונו מבוסניא יש ערך פוליטי לדפומציא היהודית הזאת. היא באה כעין דפומציא, להראות, כי מלבד סרבים, קרואטים ומחמדים ישנם במדינה האוסטרית החדשה גם יהודים, הדורשים גם הם משפטם וזכותם. הממשלה הכללית בקשה כבר לשכחם ולהשכיחם, כמו שנהגים בכל אוסטריא ואונגריא. אבל הברדל גדול יש בין היהודים באוסטריא הישנה ובין אלה שבאוסטריא החדשה. בבוסניא אין התושבים וזכויותיהם נחלקים לפי הלאומים אלא לפי הדתות. ואם בן הרי מגיעה גם ליהודים זכותם, אף אם הכחיש הממשלה את לאומותם. בזה יפה כח אחינו בבוסניא מכלל הארצות. זאת הכירה מעולם ממשלת טורקיא. גם שם אין מהלקים את הזכויות לפי הלאומים, כי אם לפי הדתות וליהודים יש באמת בטורקיא זכות אוטונומית, כמו לכל העמים האחרים. ואם יקומו היהודים בבוסניא מיד בראשית השלטון החדש, לתבוע בקול גדול, בלי הכנעה ותחנונים, את זכותם, לא הוכל הממשלה למנעה מהם. בזה צריכה אוסטריא להיות למופת לעמי הבלקן, למען הראינה רימוניא ובולגריא ויוון איך ממשלה נאורה אירפית מהלכה עם יהודים. דכוא היהודים בבוסניא יכול להיות למופת לעמים הקטנים, שילמדו ק"ו בעצמם. על זאת צריכים אחינו בבוסניא למסור נפשם, שלא ישקטו ולא ינחו עד אשר הנתן להם זכותם הנמורה האוטונומית, כמו שנהנה למחמדים, כי אלו היתה היום בוסניא ביד הטורקים הלא היו ליהודים זכויות שוות. ולמה יגרע כחם באוסטריא?

הודטה מחברת העורה בקולומיא.

באו אלינו קובלנות בדבר מעשה-שבכות-השער (הארנעמצע), שנותני העבודה, באי-כח חברת העורה הווינית, משלמים מחיר קטן מאד. והנערות עם אבותיהם, שבדרך כלל הם מדלת העם, אינם יודעים לשית לעצמם עצה, ובקשו ממנו, שנחפש סוחרים על שבכות-שער. אנחנו יגענו ולפי שעה מצאנו סוחרים, שישלמו בעד המלאכה חוץ מהשערות בעד כל הריסר באופן הזה.

שלטון העשירים על כל המדינות ומוסדיהן, ישארו כמו עד כה. בעלי ההון העצום, שאין דוגמתם בכל העולם, יוסיפו לאסוף החת יריהם את כל הון הארץ באמצעות "יד אחת", שהם עושים, להפקיע את שער המחורוון. אמנם טאפט רוצה לעשות נבול לחמסס, אבל פה דרושה ישועה רדיקלית כחפץ הדמוקרטים, שנפלו גם עתה מפלה גמורה.

אחשוורוש — מלך פקח. בפרם היתה אספה גדולה של כהנים ומניסטרס ואורחים, להועץ על אדות הקונסטיטוציא. בא-כח המלך קרא לפני הנאספים את מכתב המלך אליהם, כי הוא רוצה בכל לבבו להשיב את הקונסטיטוציא, אלא שיושבי עיר הכירה ממאנים, גם מכתבים רבים באו, להזהיר את המלך מהשיב את חרות העם, לכן יש להמתין. כל הנאספים החליטו פה אחד, כי ע"פ הספרים הקדושים הקונ-סטיטוציא אסורה ואין דורשה ואין מבקשה. החלטה נכתבה ונתתמה בחתימות כל הנאספים. אספות כאלה נקהלו בפקודה המלך בכל הערים ואנשים חשובים נקראים אל המלך לחתום, כי אינם רוצים כפרלמנט, מפקד הענש יחרמו. מעתה אם יוסיפו ממשלות אירפה לדחוק את מלך פרם, להשיב לעם את חרותם, יראם את הפרטיכלים מאספות כל רבי הארץ וחתומותיהם, כי אין "העם" רוצה במועצה ממלכה. ובעיר טבריס, מטרופולין של הטורדים גדול הקצף על הרוסים שבעיר ועל הקונסול הרוסי, כי העם חושד בממשלה רוסיא, כי הסיתה את המלך לגזול את חרותם. זה כמה פעמים בקשו להחנפל על הרוסים ולנקום בהם. סוחריו רוסיא אבדו הון רב.

על המצפה.

קונגרס עברי.

בעוד שבועות אחרים יהכנסו סופרים עברים ובאי-כח מוסדות עברים לכנסיה, להועץ ע"ר אופן הסתדרות קולטורית של הרוצים בהחית עמנו הרוחנית. לא זאת הוא הפעם הראשונה, שהתעוררה התנועה הזאת, לחבר את כל חלקי הכחות הרוחניים העברים לכח אחד שלם, לפעול יחד בעבודת התחיה, אך כל הנסיונות בטלו ואיש לא שם לבו לדעת את הסבה לכשלונו הזה. לפי דעתנו הסבה היא אותה הסבה, שגרמה גם את הכשלונו למבקשי ארץ לעם היהודי. שני דברים חסרים לנו: ארץ ולשון, כן היו רגילים לרון והרואנים לעתידנו בקשו למלא את שני החסרונות ומפני שיצאו רבים לבקש מדינה, מצא זה את ארננטיניא, זה את מדבר סיני וקפריסין, זה את אונגריה, זה את מדבר סהרה וזה את חרבות בבל. ואלה שהרנשתם הלאומית עדיין לא עוממה ידעו, שאין ארץ לישראל אלא אחת ואחרי מעיות ומכשולים מצאו את ביצת קולומבוס והפכו את הסדר; שאין לבקש ארץ בשביל היהודים, כי-אם יהודים בשביל הארץ וכך קמה השיטה החדשה בצינונה. כך ממש היה גם בבקשה הלשון, אם בקשו לשון בשביל העם העברי מצאו אלה את הזירגון הגרמני ואלה את לשונות בל מדינה ומדינה ואלה את עספרנטא. אבל זה לא יצלה, כי לא לשון חסרה לעם העברי, כי-אם עם עברי ללשון העברית. הלשון הרי היא מצויה, כהארץ העברית ומעולם לא אבדה, אלא שאין העם מטפל בה ועלינו לבקש אמצעים להשיב לבות העם אל שפתו. בזה מעו עד כה בעלי החית הלשון והספרות, שעמלו לבשר כל הימים, בי מצאו מציאה יקרה: לשון עברית חדשה לעם העברי, אבל לא בקשו אמצעים למצוא את העם החסר ללשון הזאת. כי לא העם היה העקר בעיניהם אלא החקוי, שהיה כמין פעמיש. אדרבה עשו מעשים רבים מאד, שגרמו להרחיק את העם מלשונו האחת ומן הספרות החדשה. אם משהתמים בלשון העברית להבעים את העם המרורים, לחלל בו כל קרשיו להרגילו בספרות מחוקה ומוזיפה בדוגמת עמים זרים, שרוחם דחוקה מרוח ישראל כרחוק שמי שמים משאל תחתיה ואח"כ כשהעם העברי ממאן, ע"פ אינסטינקט טבעי, להזקק

אינם רוצים עוד לזמוע בזיונם ולשתוק ולתת נוס למכים נדיב. בכריסל מת המיליונר היהודי שמשון והניח כל הוננו, סר שלשים מיליון פרנסה — להאקדמיה כמדעים בכרלין, וכאשר נצטרך אנו לכסף לעניים יהודים או למוסד יהודי לטובת הכלל, עלינו להכצו מקצנים פרוטות פרוטות. הוי הגכרים האלה צריכים לכ"ס נמוך ולא לאקדמיה.

השחפת ביהודים, כנגרם לענין מחלת השחפת, שהיה בחדש שעבר כווינגטון באמריקה, הוציא הרופא ד"ר פילשברג מניו-יורק ע"ד חלק היהודים במחלה הזאת. הוא הוכיח, כי למרות תנאי חיים רעים, דירות רעות ועבודות קשות אין מחלת השחפת שולטת כל כך ביהודים אשר בערים הגדולות כמו בעמים אחרים. לתלות את הדבר בדיני המאכלים הכשרים קשה, כי כבר הוכיח הנסיון, שגם במערב ניו-יורק, שאין היהודים נזהרים שם ממאכלים אסורים, אין השחפת שילטת ביהודים באותה מדה, שהיא שולטת באחרים. הוא מיחס את הדבר לרגילות היהודים לחיי הערים, זה ששים דורות, שהיהודים יושבים בערים צפופים ברחובות צרים וכדירות צרות, ע"כ התרגלו כל כך לאויר הזה עד שאין בצילי השחפת שולטים בהם כל כך, כמו בפועלים סכים או איטלים, הבאים אל הערים מן השדה. בכרלין ימותו מאלף נפש בשחפת, נוצרים כ"כ בשנה ויהודים רק עשרה, בווינגטון נוצרים ל"ח ויהודים י"ח, בכודסט נוצרים מ"ו ויהודים כ"ב, בקראקא נוצרים ס"ו ויהודים כ', בלובו נוצרים ס"ד ויהודים ל"א, בערי רומניא נוצרים ל"ט ויהודים כ"ו, בלנדון נוצרים י"ח ויהודים י"ג ובניו-יורק נוצרים כ"ד ויהודים י"ז.

ועידת הוה"פ הציוני. הגניע יודישע קארעספאנ-דעניץ מודיעה, כי בשבוע שעבר נועדו נשיא ההסתדרות הציונית ולפון, נחום סקלוב, ד"ר הצנלזון, י. כהן וי. ל. גרינברג מלנדון, מקס גרדאו וד"ר מרמורק בפאריז, להועץ ע"ד מצב הציונות ע"פ המקרים האחרונים במזרח — בפאריז נשא ונתן הנשיא רציוני הרבה עם הכארון עדמנד רותשילד מיסד המושבות בא"י.

התעוררות רוח לאומית ביהודי טורקיא. כיהד עם הרוח האזרחי התעוררה בין היהודים הטורקים גם רוח לאומית יהודית כתרם בפני ההתבוללות. מלבד החברה הלאומית הגדולה "אחוח" הפועלת בין האזרחים היהודים נוסדה שם חברה של בני נעורים, להרבות את הון הקרן הקימת. הנערים מכתי הספר מקצנים כסף בשביל הספה הלאומית ויחד עם זה הם לומדים עברית וידיעת ארץ ישראל.

הקל"ה לג'רלים. כמניסטריום הפנמי בפרוסיא היתה אספת בעלי אניות ופקידים, להועץ ע"ד הגולים מרוסיא דרך פרוסיא, אשר עד כה סבלו האמללים, שרוכס יהודים מנזרות קשות, שכלאום במשמר והתנהגו עמהם כמו עם סמאים ונגועים במחלות. עתה החליטה הממשלה להסל את הנדידה דרך אישכנו ולכטל את הגזרות הקשות.

מושבה חדשה בא"י. סמוך לפתח תמזה אצל יפו יסד הועד האדמי בעזרת רפה הלאומית מושבה חדשה לפועלים כישם עין גנים. לכד פועל יהוי מ"ו דונס פרקע, שישלם מחירה מעט כעט כמשך י"ח שנה. באר נחפרה ישם כעמק י"ט מתו והמים הועלו למעלה במכונה למקוה גבוה וממנה ימשכו המים בצנורות אל רבתיים.

רותשילד. עתונים באמריקה מספרים ע"ד הדיקנות של בית רותשילד. לבית רותשילד יש סוכן בניו-ארליאן באמריקה. זה לא כבר ככל מלגרם מאדוניו, למכור מהרה את אוצר צמר הגפן המוכן אצלו. הסוכן ידע, כי בעוד ימים אחדים יעלה מחיר הסחורה ולא מלא את הפקודה עד אחרי ארבעה ימים ונטל יותר 40 אלף דולר והודיע זאת בשמחה לבית רותשילד וקוה לתורה בעד טובתו ואמונתו. ומה נישתומם כקבלו מלגרם, כי ארבעים אלף הדולר לו הם ולא לבית רותשילד והוא מוסר מכנו וסוכן אחר יבא על מקומו.

מר-חשון. יאקיל: מרוע לא כברו שום חדש בתאר כבוד, רק את חשון לבדו כברו בתאר "מר". — יעקיל: כל חדשי השנה אינם צריכים לתארים, כי לכל אחר יש יחוס עצמו, צא וחשוב: ניסן—פסח, אייר—פסח שני ול"ג בעמר, סיון—שבועות, תמוז—תענית, אב—תענית וט"ו ב' אילול—סליחות, תשרי—מלא ימים טובים, כסלו—חנכה, טבת—תענית, שבט—חמשה עשר, אדר—בעל שפחה, רק חשון נשאר ערירי.

מלכלך ברם וידרש כסף, היהודי קפץ ממשכנו ויתן לו את כספו מכיסו ויראהו, שאין לו יותר מעשרים בתרים, אבל השודר לא האמין כו ויך אותו בקלשון שכירו על ראשו עד אשר עשה את נגללתו ככבדה ופילו אין אונים ארצה. כאשר נדמה לו, שהיהודי איננו חי עוד, התחיל להכות את העקמה והאשה מכת-רצח ויצא מן הבית דרך כוואו. אחרי יציאתו עצרה עוד האשה כח לדרת ממשתה למפל עם נעלה, כרוכ עמל ויגיעה רבה עלה לה להעירו מהתעלפותו. אחרי אשר שכח דעתו אכזי מעט, הככה האשה לחדר השני, לראות מה נשמע שם ותרא את העלם שוכב על הרגל ושליש דקירות בלכו ורוח אין בו, שעונו וכנפיו לא מצאה, כנראה לקחם הרוצח. חיי בעל הבית בסכנה. רוצח עוד לא נתפס. י. א"ש.

בנות ישראל בשבי. כידוע לקוראינו נגנבה בליל יו"כ נערה יהודית בת ט"ו שנה מבית הוריה בכפר אצל זכרוש והובא אל המנזר הפליציאני בקראקא. ביה"ד המחוזי בזכרוש דרש מאת ביה"ד בקראקא, להוציא את השכוייה מן המנזר באונס ולהשיבה אל הוריה, אך ביה"ד בקראקא לא נזקק לפקודה הזאת והחזיר את הכתבים אל ביה"ד בזכרוש בשאלה: אם הוא עומד על דעתו, נגד החלטת ביה"ד זו ערער עורך הדין ד"ר רפאל לנדא בקראקא, וביה"ד בזכרוש דרש עוד הפעם מביה"ד בקראקא להוציא את הנערה באונס מהמנזר. כינתים פנה ה"ד לנדא כתלונה אל המניסטר למשפטים והשיג מענה, כי הוא ישגיח שיעשה ביה"ד ע"פ החוק. בשבת שעברה הלכה סומיסיא מביה"ד אל המנזר והוציאה את הנערה ביד חזקה למרות סללות הצדקניות ומחאותיהן. בדבר הזה הראה ד"ר לנדא אמץ-לב יהודי, שעלינו להשתומם עליו. כזאת לא נשמע עוד, כי נערה למעלה מבת י"ד שנה תוצא באונס מן המנזר ע"י ב"ד קתולי, על כל מי שלב יהודי בקרבו להגיד לו יישר כח!

ממשלת אמריקה בעד יהודיה. ממשלת אמריקה שלחה התראה אל ממשלת רוסיא, שאם לא תכטל את אסור רכניסה לרוסיא מעל יהודים הבאים שמה בתעודת-מסע מאמריקה אז תכטל היא את כל ברית המסחר עם רוסיא. באמריקה אין הכדל בין הרתות ולא תוכל לראות שאזרחיה יסבלו בארץ אחרת בשביל דתם.

שכר למחלל שבת. ה"נצ" מודיעה, כי בשנת 1894 מת בכרלין הרופא ד"ר כהן והניח ת"ת אלף מרק לתמוך בהן נערים יהודים הלומדים מלאכה על מנת שיחללו שבת וי"ט ולא ייצמרו רק ר"ה ויו"כ. ראשי הסהר סבלו ויקימו את הצואה והדבר היה תכוי בממשלה, שגם היא תאשר אותה. עתה בא האישור מצד הממשלה ומחללי שבת ישמחו כמתנתם.

לתקנת עגונה. אולי יצלח בידי הקוראים למצוא עקבות הנוכל פייוויש שפירא יליד רוסיא, שנשא את בת אברהם שנאסף מבערהאמעט ע"נ סערעט בבוקובינה וברח ממנה זה פעם שנית ועזבה עגונה. הוא כבן שלשים קומתו נמוכה, שערתו צהובה, זקנו חד למטה, עור פניו מלא גומות, משקפים על חטמו, כנדיו כהים, הוא יודע עברית וגי שמות לו: פייוויש שפירא, מרדכי רובינשטיין או מרדכי מחלוסקע. לפי דבריו הוא מקישינב. מי שימצא עסקותיו יודיע נא את Isuchor Hirsah Wiżnitz (Buk).

כבוד הלאום. כיום ב' שבוע זה היו יושבי וויין עדים לגבורת יהודים צעירים, שעמדו על נפשם והנינו על כבודם נגד אויבים רבים וחזקים מהם. בשבת הזמינו סטודנטים יהודים את חבריהם האשכנזים למלחמת השנים יען פגעו ככבודם חנם, כדרכם תמיד, ללעוג לחבריהם היהודים ולבזותם. האשכנזים לא קבלו את ההזמנה באמנם, כי יהודים אינם בני כבוד. אבל היהודים לא חתו והכו כחמתם הצודקת את מחרפיהם. על זה עשו האשכנזים קניניא, שלא להניח את הסטודנטים היהודים לכזא אל היכל האוניברסיטה (אולא). הסטודנטים הציונים התכצו חמש מאות איש לעמד נגד הצוררים העצומים מהם.

אז קמה מלחמה ביניהם, במקלות ובאגרופים הכו זה את זה וכאשר הפרידו השוטרים כינידם נראו סרעי בגדים ונגלגות מ:אלות ברם על הככר. הרקטור ענש את הסטודנטים היהודים, מחברת "קדימה", באסרו להם לשאת אותות לאומיים על בגדיהם. כשעת המלחמה התמקץ עם רב בהוצות וכלם היו עדים למחזה חדש: צעירי היהודים

חמשה קנדידטים הראויים למשרת חכם-באשי וראשי הרבנים במירקיא. רבים קראו בשם אה החכם-באשי מסאלוניקי ר' יעקב מאיר, כי הוא ראוי למשרת ראש הרבנים פה. אבל הוא מאן לקבל את הקנדידטור. לכן לפי דעת הקהל אין לבחור רק בר' חיים נחום, הממלא עתה מקום ח"ב. העם הכיע דעתו וזה כאספה רכה, בדברי חכה והכרה, שנשלחו אליו בכתב ובפה. כל אלה הרימו ערכו ובחירתו גם לרב הכולל כמיוחה. מתנגדיו הם רק אנשים אחרים, הקמים נגדו כותך נקמה, לפי שלא השיגו כבוד כוער המנהל, כי כל אלה הנוטים אחרי השלטון הקודם העביר העם ממשרתם. המהנגדים רוצים בר' אברהם דאנון לרב הכולל. הוא (חיתנו של ר' חיים נחום) אמנם אדם חשוב מאד, חכם כולל, בקי בשלש ישרה לשוונה, גדול בתורה מחתנו, אבל אינו חביב כל כך כמוהו. הימים הקרובים יראינו, מי ינצח.

מחברות שונות, שנוסרו בימים הי חרונים ראוי להזכיר את הח' "אחוח", שתע דתה להרבות את ידיעה עברית וטורקית בין היהודים.

הבחירות לפדרלנמט לא נמטרו עיר. כפי הנראה ישכו בו יהודים אחרים, אף שכא"י לא נכחר אף אחד. היונים והארמנים מעמידים מכשולים לממשלה. האחרונים דורשים ערבה מהממשלות הגדולות לדריושותיהם. כפי הנראה לא יפתח הפרלמנט ביום 14 לח"ו, כמו שניעד בתחלה. המצב הפיזישי לא הוכרר עדיין. כעין אימה מפני העתיד רובצה על רכל פה. נקיה כי ישתרו השמים והכל יתאחדו בעבודת ההרבות. יעקב פרחיה.

מחרוב ומרחוק.

שונות. כבוסניא תכונן הממשלה חיל מגן מיוחד בשם "סטרופוני", לישמור את המדינה מגדודי הסרבים המתכוננים לפשוט בארץ, לבזו ולשודד, כמו שעשו עד כה במקדון. גדודי מגן כאלה מתכוננים גם בקראאציא וכמלכוניא. — בארץ סודאן, אשר מנגב מצרים, היתה מלחמה בין אנגליא ובין תושבי הארץ המורדים. נפלו חללים משני הצדדים. האנגלים לקחו כשבי את שרי העם. — רעד האדמה בהררי ביהם וזכסים ארכו ימים אחדים. נזק גדול לא היה בשעת הרעד נשמע קול רעש מתחת האדמה בקול ירית התותח ואחרי כן בקול הרעם בעבים. סבת הרעד היתה תנועה וולקנית של יקוד האש בכטן האדמה, שהקדמונים קראו לו אש של גיהנם. — ספינה יפנית נשקעה בים ועמה נטבעו ק' נפש אדם. — מ. הרן, עורך ה"צופונסט" האשכנזית, השיח דברים קשים נגד הקיסר ווילהלם על-אדות דבריו, שנתפרסמו כעתון אנגלי וגרמו צער ובושה כאשכנז, והכיע גם שעל הקיסר לרדת מכסאו אם הוא רוצה להוריש מלכותו עכ"פ לבניו. הגליון הוא נאסר לכא כקהל. — ספינה חנית נשקעה ועמה כמאתים נפש אדם. — בעיר אלנאפול בסודוליא מצאה הפוליציא כתא בית הנזירות נערה נוצרית ערומה רובצת על ספה של אשפה ומנוף אסורה כנחושתיים כאופן שלא יכלה אף לשבת ולשכב. כה עמדה הנערה ארבעה חדשים עד שיצאה מרעתה מתוך יסוריד. כה עשתה לה אחית אמה רנזירה בהסכמת כל המנזר. — עתון פולני כווארשא האשים את המאניסטרט הווארשאי כנגבות ומקח שחד ותרמית והנהגת העיר אינה מעיזה להזמין את המאשים לרין. — כמעדיעש כאונגנן בא שודד אל בית הדואר וכאקדח בידי התרה כפקיד, שלא יניע ידו וכה כזו ישבעים אלף כתרי השודר נתפש אח"כ.

רצח. אור ליום ה' שבוע שעבר חתר נוצרי אחד את בית-המרוח העומד אצל יער דרינגאנובסא הסמוך למרנופול. ויכא במחתרת אל החדר שבו ישן נער יהודי בן י"ט שנה סוכן היער, אשר זה כמה התאכסן שם וידקר אותו ברמה. אחרי הרגו את זה הקר אל החדר אשר ישנו שם בני הבית ר' אריה ריכטער. זקן כי ששים שנה ואשתו הזמנה וכרתם, עלמה בת י"ח שנה, כפתחו כמהירות את הדלת היקיצו כלם משינתם ויראו את הנכרי עומד על המפתן אוהז בידו האחת קישון צברוז זכירו השניה רמח

משרה הספרות והמדעים.

תולדות אנשי שם בקראקא.

משנות המאה השלישית ועד הזמן האחרון

מאת

ס. ה. וועטשטיין.

ר' פייבל ור' ליוזר פייבלש. ר' משה גבאי ור' דוד דרשן.

ר' יחזקיה ב"ר יהודה הנקרא ר' פייבל נמנה, בסוף ימי המאה השלישית ובתחלת ימי המאה הרביעית, על קציני קראקא וחכמיה, על גדולי העיר ועל אנשי השם וירי חותנו זקנו של הג"מ משה כהנ"מ יוסף כ"ץ מחבר שו"ת "שארית יוסף" (ניסו של הרמ"א), זיכהו פה פאר כהור מוהל, תוקע, מנהיג ונכאי צדקה. ובתור מוהל או תוקע ואצ"ל מנהיג ונכאי צדקה⁽¹⁾ לא כהן בקראקא כימי קדם וביחוד בימים ההם, כימי המאה השלישית והרביעית אלא איש גדול, נשוא פנים, למרן מופלג, צורבא מרבנן, כגון ר' צבי ב"ר יצחק יעקב כאכמינש, מחבר פירוש והנהגות על שחיטות ובדיקות למהר"י ווייל (קראקא של"ו)⁽²⁾, ור' משולם פייכש כ"ר ישראל שמואל, הנודע והמוכר בספרי הפוסקים בשם "ר' פייכש מקראקא", רבו של בעל הב"ח ור"מ ואב"ר באן כמחצה השניה לענות המאה הרביעית⁽³⁾. בפנקס הח"ק דף י"ט ע"א אנוחנו מוצאים כתובה הזכרת נשמה מיוחדת על אוהו הפרנס ר' פייבל, וז"ל: "יזכור אלהים נשמת ר' יחזקיה בר' יודא ז"ל". הוא הלך לעולמו בשנת שי"ו בערך, וכן יוביח מקום הזכרת נשמתו, אשר נמצא הוא בדרך ועמוד הנ"ל. סמוכה למצבת הג"מ משה לנרא (בן דורו של הרמ"א), בשורה השלישית, שאחורי המעקה של קברות הגאונים הרמ"א וניסו בעל "שארית יוסף", אנוחנו מוצאים עומדת שם אכן קבורתו של האדם החשוב הגדול ר' פייבל, אכן גדולה, שקועה ולא רעועה, כת י"ג שורות, אשר שש שורותיה הראשונות ממושטשות כמעט כלן ורק שבע שורותיה האחרונות עלו בידי לקראן ולהעתיקן במלואן. ואלה הן:

אוצרו
פרום וייבל חזקיה בר
יהודא: ז"ל זה קרבן וזה
תעורה: היה תוקע גם
מוהל ונכאי דצדקה:
פה ק"ק קראקא: בזכו'
זה ישב כרום שורה: עם
ני א' י' נ' ה' צ' 4).

מבניו של ר' יחזקיה ב"ר יהודה דמכונה ר' פייבל נודעים לנו בן ובה: א) האלוף ר' אהרן, שמת

(1) גבאי רחמוד תורה ידע לדון ולהורת הלכה ונמצא כתוב עליו בפנקסי הקהלות כפולן, כי יש לו דין במקום ריזין, והמרפ"ס המפורסם ר' נחום ב"ר משה מיוזלש למשך, גבאי רחמוד תורה בקראקא. היה פה מדיני הבת השלישית והתום ביא כסלו ת"ז בראש הריינים התחתים (פנקס הקהל סי' רנ"א). ונכאי צדקה גדל עור כחו בתלמוד מנכאי רחמוד תורה ועמר עור על מרגנה יותר גבוהה מזו של זה האחרון ונחשב בין הריינים הגבוהים רייני הבת הראשונה, כגון הגבאים של צדקה הגימ תנחום כהנימ יוסף כ"ץ (בעל שו"ת שארית יוסף) והנימ יעקב כהנימ ישעיה סג"ל הורוויץ (בעל השליה) והנימ יוסף כהנימ פייכש ירכו של בעל הבית) והנימ ישעיה מהילסדיים (חתן בעל מגלה עמוקות) והנימ נתן נטע כהנימ חיים מנחם מן אבריק ווינא והמדינה והנימ משה כהנימ יהושע (בעל מגני שלמה). וכאלה ובאלה גדולי תורה ורבי החשיבות, וכן היה הרבה גם בערים אחרות הן בפולין קטן והן בפולין גדול (ע"י להנאמ: לעווין, געשיכטע רער יודען אין ליסא ע' 91-92).

(2) בסוף החקק שחיטות כותב: וכני השי"ת שאני מוהל.

(3) שמעתי שהנאון הרב מויה פייכש מקראקא ז"ל היה מל בר"ה וקא קנח פיו אחר המילה אלא כפה המלוכלך כרם מילה תקע כשופר כערב מצות מילה כשופר (טו"ז או"ח סי' תקפ"ד ס"ב).

(4) נשמת אברהם יצחק יעקב נשמתו תהא צרורה.

כמנפה בשנת שמי"ז⁽⁵⁾, בחיי אביו בהיותו עוד רך בשנים (לערך עשרים שנה), ואשתו מרת זידיש כהאלוף ר' משה — בר"ח חשון שע"ד⁽⁶⁾, והניח אחריו בן חכם, את ר' שמריה הנקרא זלמן זידיש ("ע"ש אמו), שהוציא בקראקא בשנת שמי"ט את הספר יוספון לר"י בן גרויון הכהן⁽⁷⁾. והיה פה חזן כביהב"נ הנכונה⁽⁸⁾ ינפטר באן ביום כ' אייר שע"א ואשתו מ' שרה כהאלוף ר' יעקב — כ"ו אייר שע"ג ובנו כהר"ר משה (כשם אבי אמו של אביו) — י"ב אייר ת"כ⁽⁹⁾. (ב) מרת סולקה, אשת המנהיג ר' אליעזר ב"ר יעקב הסכונה ר' ליוזר פייבלש ("ע"ש חמיו), שהיה חותן הריון הג"מ משה כהנ"מ יוסף כ"ץ הנ"ל ונכאי צדקה בקראקא בל ימי חייו וימת פה כ"ו אלול שנ"ג, ואשתו הנ"ל — ו' אב שם"ב, ובתם מרת מאנה, אשת הג"מ משה כ"ץ הנ"ל, אשה רכה בשנים — כ' שבט שם"ג,

(5) המנפה נזכרה בהקדמת הספר. מחיר יין להרמ"א בכתבי הארכיב בקראקא. וטעה ביה הח' צונץ מחבר יע"ד הצדק' הכותב בהוספה להמניד' גליון 41 שנת העשרים, כי הפרט שייך הנמצא בהקדמה הנ"ל הוא טעות הדפוס (ע"י מאמרי "מכוא" ביהמצפה" שנה ראשונה).

(6) "יזכור אלהי" נשמת ר' אהרן בר' יחזקיה שליט" (פנקס הח"ק דף י"ח ע"ב). ונשמת מ' זידיש בת הר"ר משה ביום ד' ר"ח חשון שע"ד לפ"ק אמו של ר' זלמן חזן (שם דף ס"ז ע"ב). ויען כי נכתב עליו "יזכור" מיוחד, נראה, וכי היה באביו אדם חשוב גדול, צורבא מרבנן.

(7) "ע"י הרי שמריה בר' אהרן ז"ל נכד פרום ויזכר הנקרא זלמן זידיש" (שער הספר יוספון. קראקא שמי"ט). בשם "פרום" נקרא גם הגימ יעקב ב"ר אליהו הלוי מטעפליץ, שתרנמ את הסליחות (פראג, ס"ס) לשפת יהודית — אשכנזית, ע"י המאמר "שפת יהודית אשכנזית וספרותה" ע' 69 והערה 1 להח' שולמן, שנרפס במאסף הוספה להזמן שנת תרס"ג) ופלא כי דשם "פרום" לא נמצא בספרי הפוסקים על שמות אנשים כגון בספרי. טיב ניטין, בית שמואל, אהל שם והדברי חיים" בפנקס הח"ק דף ס"א ע"ב אנוחנו קוראים ונשמת כמר יוסף כהר"ר יעקב הלוי ז"ל שתדלן מקאומר והוא ה"י בנו שר פרום יאקב מטעפליץ יוס"ג ראשון שיפטיני ניסן שס"ח. והנה ר' יוסף (כהר"ר יעקב) הלוי, שהיה שתדלן בקראקא (קאומר) ונפטר פה יוש ראשון של פסח שנת שס"ח, הוא בנו של הגימ יעקב הלוי, שתרנמ את הסליחות הנ"ל ונקרא בשם "פרום". כימי השתדלן של קראקא היה ר' שאול ב"ר משה בצלאל הלוי השתדלן של כל מדינת פולין קטן וימת הוא פה כ"ו אדר ראשון שס"ה. וז"ל פנקס הח"ק דף נ"ח ע"א: ונשמת כמר שאול בר משה בצלאל הלוי כ"ש יום ו' כ"ו אדר ראשון שס"ד לפ"ק השתדלן של בני המדינה. ואולי "ר' מרדכי שא"ל"ם בקראקא, שחתום בשנת ת"ד עם המנהיג ז"ל ר' וואלף מקראקא ולפניו על הסכמות הגאונים בועד יערסלכ על הספר "דמשק אליעזר" (לובקין, ת"י) על חולין, הוא בנו של אוהו ר' שאול ב"ר משה בצלאל הלוי שחי ומת בקראקא והיה השתדלן של כל המדינה.

(8) ביהב"נ הגבוה, נבנה לערך חצי ימי המאה הרביעית ע"י הקצין והגדיב ר' יצחק ב"ר יעקב ואשתו מ' רעביל ב"ר שדמה כם ובניו הקצינים. הוא נפטר ב' אלול שס"ו בדרך כבואו מיריד יערסלכ כמי"ש בפנקס הח"ק דף ס' ע"ב. ונשמת הר"ר יצחק ב"ר יעקב ז"ל חתן שלמה כס י"ב ב' אלול שס"ו לפ"ק בדרך כבואו מיריד יערסלא. השם "ב"י" הוא שם משפחה השוכן בקראקא. שנקראו כן פה קצינים, מנהיגים ורבנים, כגון. הגימ מנחם מענדל כס (תלמיד בעל הבית), שהיה דיין העיר (ע"י שו"ת צמח צדק סי' ט"ז, סי' וע"ז) ואח"כ אבר"ק פפר"מ ונפטר שם ערב סוכות תכ"ז (בורוויץ, אבני זכרון ע' 96) והאלוף הקצין הפרנס ונכאי צדקה ר' משה כס (כהר"ר יעקב), שחתום בפנקס הצדקה (סי' תר"ן) ב' אדר שני תמ"ה, וימת כ"ה חשון תמ"ז (פנקס הח"ק דף ר"ג ע"ב). בפנקס קטן של ביהב"נ הגבוה נמצא כתיב על הקצינים הניד בזה"ל: "יזכור אלהים נשמת הקצין והגדיב ר' יצחק ב"ר יצחק יעקב, ואשתו החסידה והיקרה מרת רעביל בת מ' שלמה בעבור שנכני בית הכנסת הזאת ואת בנו הקצין כמר משה בעבור שנרב חלקי בביה הזאת גם השתדלן ברוב השתדלותו את הרחוב החדשה ונרב ממנו סך רב להקדש וקופה ולביה חדשה כשכר זאת תהא (נשמותיהם צרורה וכו'). כאותו פנקס מוכאים גם הרבנים האלה: מי שבירך אבותינו וכו' הוא יברך את האחים בני ר' יצחק ב"ר יעקב בעבור שהתנדבו בית הכנסת הזאת לצדקה כשכר זה הקב"ה ישגמם מכל צרה וכו'".

(9) ונשמת הר"ר שמרי' זלמן בר' אהרן ז"ל חזן יום נ' ד' אייר שע"א לפ"ק היה חזן כביה הגבוה (פנקס הח"ק דף ס"ד ע"א). ונשמת מ' שרה בת הר"ר יעקב ז"ל אכמת הר"ר זלמן חזן ז"ל יום ו' כ"ו אייר שע"ג לפ"ק (שם דף ס"ז ע"ב). ונשמת הישר כהר"ר משה בן הר"ר זלמן חזן ריקק"ק נפטר ביום כ' י"ב אייר תכ"ל"ש שם דף ק"י ע"ב. ראה נ"ב למעלה הערה 6.

לערך ששה חרשים אחרי מות אמה, וחתנם הג"מ משה כ"ץ — בש"ק מ' אדר שע"ו⁽¹⁰⁾. אשתו וכחו של ר' ליוזר פייבלש נקברו שתייהן יחד בקבר אחד, ומנוחתן כבוד אצל אשתו של הג"מ אליעזר אשכנזי, בעל מעשה ד', ואכן אחת, בת שתי כהובות, להנה, לאם עם הכת. וזה נוסחה.

ממונה:	פה
אשה הגונה:	אב
צנועה נכונה:	מובן לכישול
כחנה ופנינה:	שמחה: גם לנו
היקרה מרת:	הביא יגון ואנח':
טאנה: רכה:	וכו אמינו היק
בשנים: יקרה:	רה ברוח פרח':
מפניני': אשת:	צנוע' נעימה:
הר"ר משה כן:	עולה המימה:
הגאון מהר"ר:	כלי שמץ ופגי
יוסף כ"ץ זצ"ל:	מה: מר' סולק'
ישמו נור' בשער:	בת ר' יחזקיה
יום: מהה בהרו:	עלהה השמימ':
רים: שם"ג ל"צי':	אל הקודש פני
הנב"ה צרורה:	מה: שם"ב לפ"ק.
	הנצ"ב החיים.

מלכד הכת, האשה הגונה, כחנה ופנינה, מרת טאנה, אשתו של הג"מ משה כ"ץ, היו להמנהיג ונכאי צדקה ר' ליוזר פייבלש עוד ילשה בנים חשובים: א) ר' אברהם הנקרא ר' אבוש ליוזר פייבלש, שמת יום א' של ראש השנה שם"מ⁽¹¹⁾; ב) ר' צבי הירש שנפטר כ"ו שבט ש"ע ואשתו מ' רוחמה, בת מה"ר יעקב, אדם גדול כתורה מההלת פרערוי כמדינת מורביה י' שבט שס"ו⁽¹²⁾; ג) והישיש ר' חיים, שנאסף אל עמיו כ"ו אדר שני שצ"ד ואשתו מ' עלה בת ר' משה גבאי — י"א כסלו שס"ה⁽¹³⁾. (המשך יבוא).

ספרים חדשים.

מלון הלשון העברית הישנה והחדשה. חברו אליעזר בן יהודה ירושלמי. כרלין שינברג, בית הוצאת ספרים לנגנישד.

יצאו לאור שלש ההוברות 8—10 עד ערך כ"א ועב"ב. הספר הענקי הזה יהיה אוצר מלא ונדוש לספרותנו. כל מלה ומלה מלשונו בכל הקופותיה מבוארת בכל. צורותיה השונות ובכל אופני שמושה ע"פ דוגמאות מן הספרות ומן הלשונוה

(10) ונשמת כמ' אליעזר בר' יעקב יו' ה', כ"ו אלול ש"ן לפ"ק והיה גבאי צדקה כל ימיו (פנקס הח"ק דף מיט ע"א). ונשמת מ' סולקה בת ר' חוקי' הנקרא פייוול אלמנת ליוזר וייבלש יו' ר' ו' מנחם שסי"ב. (שם דף נ"ז ע"א) ונשמת מ' טאנה בת ר' אליעזר וייבלש יו' ג' ב' שבט שמי"ג אשת ר' משה ר' יוסף כ"ץ (שם). ונשמת מהר"ר אהרן משה בן דואון מהר"ר יוסף יז"ל יום שבת ט' אדר שע"ו (שם דף מיט ע"א). בשנת שלי"ט נרפס בקראקא שיר השירים (האהעליערי). מר' יצחק סיכקש בשפת יהודית — אשכנזית. ואולי הוא בנה של מרת סולקה ב"ר פייבל ואשת ר' אליעזר ליוזר הני"ב. בפנקס הח"ק נמצא כתוב: ונשמת ר' דוד בר יחזקיה ז"ל (דף י"ט ע"א). ונשמת פויארלי בת ר' יחזקיה ז"ל (דף כ' ע"ב). ונשמת מר' ועלדא בת ר' יחזקיה ז"ל (דף כ"ג ע"ב). ואפשר, כי ר' דוד ופויארלי וועלדא היו בני ר' יחזקיה הנקרא פייבל הני"ל. אמרתי, אפשר, כי נרשם בפנקס הח"ק כימי נפטר אחר כשמו (ושם אביו), וז"ל: ונשמת ר' יחזקיה בר יהודה ז"ל (דף ט"ז ע"ב). ור' יחזקיה זה מת בשנת ש"ב, ניכ במנפה, כמכות ממקום הזכרת נשמתו, אשר הוא ברך ש"ג, שנכרו שם אשתו ואמי של הרמ"א ושתייהן מתו באותה שנה, כאשר עניינו רואות מכתובות המצבות שלהן.

(11) ונשמת כמ' אברהם בר אליעזר ז"ל ונקרא אבוש ליוזר וייבלש יו' א' רר"ה שס"ט לפ"ק (פנקס הח"ק דף ס"ב ע"א).

(12) ונשמת כמר צבי בר אליעזר וייבלו ז"ל יום ו' כ"ז שבט ש"ן ע"ן דפ"ק (שם דף ס"ג ע"א). ונשמת מ' רוחמה בת מהר"ר יעקב ז"ל מק"ק פרערא אשת הר"ש בן ליוזר וייבלו יו' ר' י' שבט שס"ו לפ"ק (שם דף ס' ע"א). (13) ונשמת הישיש כמ' חיים בר אליעזר ליוזר פיייוולש ז"ל ביום כ' יז' אדר שני שצ"ד (שם דף צ"ז ע"ב). ונשמת מ' עלה בת משה נכאי אשת חיים ליוזר וייבלש יו' ו' י"א כסלו שס"ה (שם דף נ"ח ע"ב).

הקרובות. כה נמצא בספר הזה מאמרים קצרים מכל ספרותנו העתיקה והחדשה, כמעט לא נעדר אף ספר אחד.

תלמוד ירושלמי מסכת ברכות. תוצאה חדשה מוגהת וסתוקנת עפ"י הדפוס הראשון וויניציא רפ"ב, כתבי יד ודפוסים קדומים ונלוו אליו: א) פירוש מספיק עפ"י הפשט בלשון צחה וקלה, המלוקט מכל ספרשי הלמודא דבני מערבא, מניהו ומבאריו עד האחרון שבאחרונים; ב) ציונים כוללים, הגהות ותיקונים עפ"י כתבי יד, דפוסים קדומים והפוסקים הראשונים; ג) מראה מקומות בהפוסקים ומפרשי התלמוד הראשונים, כמקום אשר נוסחת הספרים הנו' משונה הרבה מנוסחת הירושלמי הכאנו את נוסחתם, למען יהיו יחד לפני עיני הלומדים; ד) תורה אור ועין משפט, כמו שנרפס בדפוס זיטמיר ופיעטרקוב; ה) ביאורים לבאר את המלות הזרות ומקורן והוראתן, תכונת המקומות, בעלי החיים, הצמחים ועוד, דבר דבר על סקומו בשולי הנלוין. כל אלה נאספו ויצאו לאור ע"י אברהם משה לונץ בעזרת רבנים וחכמים מפורסמים בארץ וחול. מחברת ראשונה (פרק א' עד ה'). ירושלם תרס"ז. בדפוס המו"ל והוצאתו.

על הדברים האלה אין לנו מה להוסיף רק שהספר נרפס בתכלית ההדר והיופי וראוי המו"ל שכבר זכנו בספרים טובים רבים מאד, לתמוך בו ולקנות את הירושלמי מידיו לכל ביהמ"ד ולכל כיב-ליותיקה צבורית ופרטית, למען יוכל להוציא את כלו עד סופו.

העמרי, קבץ ספרותי-מדעי מוצא בארץ ישראל. העורך ש. בן ציון בהשתתפות דוד ילן. שנת ה'תרס"ט חיברת א' תשרי-כסלו.

הכן החוברת, העשירה גם בכמותה וגם באיכותה; ראשי פרקים — כ ר מ ו ב י ה; בין החרכות (מחזות) — יעקב רבינוביץ; מולדת (שיר) — יצחק קצנלסון; רעיון „התעודה" בישראל — ד"ר שמעון ברנפלד; עגונות (מעשה) — ש"י עגנון; תמונות וצללים ג. השיך עבדול קריר — הוג'ה מוסה; לחם ומים (רשימה) — יהושע איזנשטד; השומרונים — דוד ילן. מושבות הנליל — משה סמילאנסקי; מכתבים על מדע היהדות — סוקר; בעקבי הקונסטיטוציה התרקית — י. ל.; בעקבי החשמה העברית (פילוסוף) — חיים סופר סחם; רפואת הצמחים וכלכלתם — יעקב פרנקל; קפות מלוה וחסכון — מררכי בן הלל הכהן.

זהו התכון המספיק כבר להראות את יקר ערך קבץ ספרותי ערוך בידי איש רציני בעל טעם טוב כמר ש. בן ציון. „העמרי" נותן כבוד לספרות א"י ולרוח המעשה והאמנות, שהיא עלולה לשפוך על בעלי הרוח. „העמרי" הוא דוגמא מקבץ ספרותי עברי, הערוך לשם ספרות יהודית, בלי פניה צדדית ובלי יהדות וצלצול בפעמון גדול. זאת היא דוגמא יפה לספרות העתיד בארצנו.

השלח מכתב עתי חדשי לספרות, למדע ולעניני החיים. העורבים ד"ר יוסף קלוזנר וח. ג. ביאליק, המו"ל חברת אחיאסף, יצאו לאור חוברות תשרי ומרחשון. תכן חוב' השירי: הסיפוסים העתיקים והחדשים — ד"ר יוסף קלוזנר; בעמק הבכא — מנדלי מוכר ספרים; שאלת היהודים ברומה השלישית — ש. צ. זצר; רוח ערב (שיר) — יעקב פיכטמן; להשתלשלות התורה הסוציאליסטית — בר טוביה; שנה אחת — י. ח. ברנר; הפלפול — התוספאי; * * * (שיר) — ח. ג. ביאליק; פיעלים עברים או ערכים — ז"ס; משוק הספרים — י. א. לובצקי; מורקיא החדשה, היהודים והציונות — יעקב רבינוביץ. חוב' מרחשון: דרכים חדשות — משה קליינ-מאן; בעמק הבכא — מנדלי מוכר ספרים; הסופים-מים העתיקים והחדשים — ד"ר יוסף קלוזנר; עם דמדומי הערב (דראמה) — יצחק קצנלסון; הפלפול — התוספאי; שנה אחת — י. ח. ברנר; מלחמה על השכל — רב צעיר; * * * (שיר) — ח. ג. ביאליק;

העתידי (בקרת) — ט. מ. פייטלסון; השקפה עברית — המשקיף; טעות נעימה — נון.

מכתבי מחקר ובקרת בשאלות הזמן וכחכמת ישראל העתיקה והחדשה מאת שמואל אלכסנדרוב. ספר ראשון. ווילנא תרס"ח.

טוב עשה החכם הכולל הזה, שהוציא לאור מכתביו הפרטיים. אמת פסיכולוגית היא, שלרוב במכתביו הפרטיים של חכם וחושב מחשבות, שכתבם בלאחר יד בלי הכנה ועיון הרבה, ישנם יותר רעיונות מקוריים ואמתיות מאשר בספר שלם או מאמר גדול, שכתבו אחרי עיון רב בראוי לדבר העומד לדפוסם. זאת מצאנו גם במכתבים המדעיים האלה, שנכתבו בעתם לחכמים יחידים. בהם נמצא יותר רעיונות בריאים ומועילים מאשר בספרי המחבר ומאמריו הרבים, אף שגם הם מקוד חכמה יהודית. המחבר הוא חוקר חפשי וככל זאת אוהב את היהדות התורנית וממליץ עליה בדברים נכוחים הראויים להאמר. כמו של המחבר הוא בעקרו בבקרת. במכתבים האלה נמצאת בקרת על כל הספרים, שיצאו בדורנו זה ועל כל דעות חכמי זמננו בכל הנוגע ליהדות ולתורה.

השחר שנה שניה, חוברת א' תשרי. מוקדש לכל עניני הבחורים התלמודיים. לבוב תרס"ט. (העורך ירסיהו פרנקל).

תכן: דמדומי השחר — העורך; בדמיוני (שיר) — א. ברש; איך לומרים הגדה? — צ. ק.; יוספה (ציור) — ר. פאהן; פיוטות של פעומוט — ג. באדר; ליד היער (רשימה) — א. ברש; „משרנוביץ" — י. פרנקל; הזמיר (שיר) — ט. חרמינר; השקפה ציונית — מ. פרוסמינ; כספרות — צ. שרפשמן; מכתב מא"י — ר' בנימין; מחיי הבחורים; המלון של בן יהודה — י"פ; תשובות המערכת.

בתנועת התחיה הנכחית הצעירים צועדים בראש. הטעם מוכן, כי הזקנים שכברנו וגם צעירים, שזקנה רוחם כלא עת, רגילים לבלי לשית לב לדרכיהם, לבלי לחשוב בעניני כלל האומה, הם מסורים ככל נפשם לעניניהם הפרטים וקשה מאד לעקדם מן הגבול הצר, ששמו להם. הצעירים לבם פנוי לעניני הכלל, דאנות פרטיות וקשוי הפרנסה לא עשום עדיין לאנכיים, וחיים הנעדרות מכשירים להתלהב לכל רעיון רב הערך. ע"כ הם נושאי דגל האומה. הכלל הזה נוהג גם באומות אחרות הצריכות לישועה ומכ"ש בתוכנו, שזה אלפים שנה נדרמו בקרבנו רגש הכלל והדאגה לעתיד לבא. לכן בראותנו, כי בני הנעורים שכנו שואפים להסתדרות מיוחדות ולארגנים מיוחדים אין פלא. הכח החי אינו יכול לשבת בחבוק ידים ולהשליך יהבו על אחרים, אלו סמכו בני הנעורים בעמים עשוקים. מדולדלים על הגדולים בדרך-ארץ, אולא נפרו העמים ההם לעולם. במחננו הננו רואים לחרפת הזקנים, כי הסטודנטים מצד זה ופועלי ציון מצד זה הנם העושים והמעשים החרוצים בכל הנועתנו. בחורי ביהמ"ד לא יכלו איפא לשבת מנגד. אמנם הם תלויים יותר כדעת אחרים סכני גילם ההם והפרומה אינה מצויה ככיים וע"כ הם נחשלים בכל פעם והסתדרותם „השחר" אינה מתקרמת כמו שהיה לקוות. אבל הרגשתם כי להסתדרותם יש זכות וצרך הקיום מעודדתם ככל עת ואינם נלאים. עריכת ארגנם, הירחון הנקרא בשמם, נמסרה לידי צעיר בעל כשרון, ומה שחשוב ביותר — בעל נמוט, שמעם-זקנים והתלהבות-בחורים בו. ע"כ החוכרת החדשה היא מפעל מוצלח, קבץ דק צנום, אבל סימפטי מאד, מלא דברים טובים, הכל כמדה מצערה, כמדת ההסתדרות הקטנה.

אוצר ישראל. אנציקלופדיה לכל מקצועות תורת ישראל, ספרותו ודרכי ימיו בעשרה כרכים. ע"י העורך יהודה דוד אייזנשטיין בעזרת חכמים וסופרים מובהקים בארצות שונות. חלק שני: אלתקרי — בולגריא. מיבו של אוצר ישראל כבר נודע, הוא אוצר בקרבו כל דבר הנוגע לתורת ישראל, ספרותו ודרכי ימיו, עם תולדות גדולי ישראל וחכמיו ע"פ שיטה קונסרבטיבית ומדעית, בלי משא פנים או משפט קדום. כמו שהיה אפשר לשער מראש יצאו עליו עוררים.

המשכילים העברים המודרניים כרוסיא היו רוצים, שהאנציקלופדיה תרין בשאלות יהודיות בעניני תורתנו ודרכי ימיו ע"פ אספקלריא של וולטר, הרנק, דעליטש ולהזן ודומיהם, המתכונים לבטל את כל התורה העברית, למען ערער כזה את יסוד הנצרות, שאינם מעיזים לנגוע בה עצמה. אבל זה דבר שאי אפשר, כי מלבד שחרפה לנו לאחוז בשיטת שונאינו אלה המתכונים להזיק ולגזול מידנו את הכל ולכזו לכל קניינו הלאומיים, הלא אין הכרע בדבריהם, מה שזה בונה זה סותר ובכל יום תקום שמה חדשה בבקרת התנ"ך ואיך אפשר לקלוט כל זה באנציקלופדיה? ע"כ טוב עשה המחבר, שבעניני תורה והיסטוריה אחז בדרך המסורה ובכ"ז לא נמנע מלהביא גם דעות המבקרים בתור ענין מדעי הנוגע לנו והמעין לא יפסיד מאומה. המחבר הוציא חוברת מיוחדת להגן על שיטתו זאת, בה הוא מתאר את דרכי סופריו הצעירים מחריכי היהדות כתור „מבקשי אמת", הנוטלים כל שיחה קלה של אנטישימים בתור תורה שלמה.

האמונה בשתי רשויות. ורשומיה בספרות ישראל מאת ד"ר שלמה רובין. קראקא תרס"ט.

זיהי חקירה תיאולוגית, מבארה מושג האלקות כפי הבנת כל העמים התרבותיים והכתות השונות בנוגע להאמונה בשתי רשויות, טוב ורע, סדר והשתלשלות האמונה הזאת והשפעתה מעם לעם ויחס קדמונינו לה בכל הזמנים.

אספת כתבי הקדש. הנ"ך, מאת ד"ר שלמה רובין קראקא. תרס"ח. המחבר נותן לנו מושג מכל החקירות, שנחקרו בזמנים שונים על אדות קביעת כ"ד ספרי הקדש לקבץ שלם, שעליו אין להוסיף וממנו אין לגרוע. בו נמצאת גם חקירה חשובה מאד על אדות הדיו „כתבי הקדש ממאין את הידים".

די יודישע צוקונפנט. א חודש-זשורנאל פאר ליטעראטור, וויסענשאפט אין ציוניזם. רעדאקטאר דר. י. ווארמסמן. נויארק, ערשטער יאהרגאנג 1898. הכן החוכרת הראשונה: אלגעמיינער ציוניזם — דר. י. ווארמסמן; כיים מויער פון לעכען — יהואש; די אויפגאבען פון יודישען פראָלעמאריאט — דר. ד. פאסמאניק; * * * (געדיכט) — א. ל. באראן; מחילה (ערצעהלונג) — יהודה שטיינבערג (מכ"י שנשאר אחרי מותו); ליעדער — א. רייזען; צו דער געשיכטע פון דער ס. מ. פארטיי — ט. עפשטיין; אונוער ליטעראטור — בעל מחשבות; * * * (געדיכט) — ז. פאליוניק; דער נייער נון — שלום עליכם; דער וועג פון דער יוגענד — ה. בלומענטאל; רעדאק-ציאנעלע נאטיצען. פארטרעטען.

Zur Regenerationsarbeit in Palästina. Vortrag gehalten in Bern von Dr. Leo Metmann, Bern 1908.

מכתב גלוי

אל מר פישל וואשיץ, עורך „מאנבלאט" בלבוב.

כגליון 212 של „מאנבלאט" פרסמת בתוך ההודעה ע"ד ועידת הציונים של נליל נליציא המערכיה במרנוב, כי הד"ר (?) פילצר דרש להכריז קונם (באיקאט) על „המצפה", כגלל מסוה השקר" שלו, ואת המלים האלה פזרת לאות הסכמה וגם הוספת ע"פ הכותב מלה מוסגרת („בייפאל"). הנני מודיעך כזה, כי סופרך המעך ברשעה של בן בליעל, השמח לאיד רעהו, כשאינו מסכים לדעתו. כל הדבר שקד בדוי מלב רע. עדים הם מר פילצר עצמו וכל צירי הועידה. אמנם הסטודנט פילצר התרגז מאד על „המצפה" ודרש מן הועידה להכריז, שאיננו ארגן רשמי, יען הוא מהנגד למושיעם על הסוציאליזם והחסידים בקראקא ומחליט שאינו טוב מפושע ישראל אחד. אבל האיש לא השתגע, לדרוש מאספה ציונית להכריז חרם על עתון ציוני, יען אינו מסכים לדבר, שאין לו שום שייכות אל הציונות. גם שקר הוא, כי האספה „הסכימה" לו. באמת רוב הצירים התמרמו עליו

האנקורת.

עדת ישראל בזאבלאציע-זייבוש רוצה למנות בעדתה רב בשכר 1600 בהרים לשנה. על הרוצה במשרה הזאת עליו להביא את התעודות האלה:

(א) שהוא אזרח אוסטריא; (ב) ממשפחה הגונה, ירא שמים בסתר ובגלוי. (ג) נשוי. (ד) העודת דאקטאר, ואם אין, לפחות שהוא עומד בכלל על כמותי המדע ויובל לדרוש בבית הכנסת בלשון צחה אשכנזית, ולפעמים בשפה פולן על נכון. גם ללמד הנערים העבריים בבית-הספר הריאלי דה משה — בשפה הפולנית; (ה) שגמר את למודו באיזה בית מדרש לרבנים; (ו) היתר הוראה מאיזה גדול בגליציה; (ז) שנתו כל תהינה יתוד כארבעים.

הרוצה להמנות, עליו לשלוח העודותיו אלו עד כ"ז חשון שנה זו, אל הנהגת הקהלה היהודית בזאבלאציע-זייבוש.

Isr. Cultusvorstand Zabłocie—Saybusch.

ערשמע קראקויער מיט עלעקטרי-
שער קראפט בעמריעבענע
כשרה כשרה
דאמפריזעלכווארעך
פאבריק
מיט דען בעסטען מאָדערנעסטען
מאשינען. ערציניגט שענע פרימא
סאלאמי וועראנעזער, ברוסט שינ-
קען, קרענווירסטעל א. ז. וו. פֿער-
זעהען מיט הכשר של הביר"צ
דפה. עמפֿיעהלט צו
בילדיגסטען פרייזען.
אויף פערלאנגען ווירד פרייז-
קוראנטע עט הכשר איינגעשיקט.
Emanuel Glaser
KRAKAU, Bożego-Ciała 8.

מחיי הקראים

ציורים ומפוסים, מאת ראובן פאהן.
(עם תמונות המחבר.)

התבן: (א) סיור ברחוב. (ב) הקראי האדום
(ג) רחוק מן העדה. (ד) המתיהר. (ה) דברור
נפש. (ו) המתנצר. (ז) אבר מדולדל. (ח) שאיפה
לחוף. (ט) מאונס. (י) בן. (יא) הקראית ושכניה.
(יב) מקרה לא מהור. (יג) סכל הירושה.
(יד) משפחה חדשה. (טו) באין תכלית. (טז) חיי
מעות. (יז) דלדול.

הספר מחויק ישבעה גליונות תבנית שמינית
גדולה, ומחירו רק 1.20 כתר — 1.50 פֿרנק.
להשיג מן המו"ל:

Mendel Aksehrad, Halicz (Galizien)

מעמק לבי אברך את ירדי מר אלמר קינסטליך
מפה לכאו בכרית האירוסין.

יחיאל ניסכויס — ברנוב.
הננו מנישים אגודת שושנים לירדנו מר אלמר
קינסטליך לארוסו. ס"ט ומז"ט.

י. ל. וויינרעב, ליבוש בלומענפעלד — ברנוב.
מקרב ולב עמוק הנני מביע במז"ט לחברי מר
צבי זיינוועל מגארליץ לארוסו עם בת מו"ה צבי וואלף
מסנרץ. יוסף חיים וויינברג.

הנני מברך את ירדי מר צבי זיינוועל מפה
לארוסו עם מ' מלכה וואלף מסנרץ במז"ט.
אברהם משה קאפיטע — גארליץ.

הננו מברכים את ירדנו היקר מר וואלף דמשק
מפה לחתונתו עם מ' רבקה עמער מיאסלא.
ראובן וישעיה בראנהיים — קראקא.

במז"ט מעמק לבי יחול ער אהובי מר לעמל
ארטנער מהוכנוב לארוסו עב"ג מ' יאניע ראזענפלד
מסנרץ. שלום רעבהאן — ניעמירוב.

ברגשי אהבה וירדית אברך במז"ט את רעי
מר ישראל האפעל לכלולתו עם מ' בערמאה ענגל-
מיער בת הה"ג אב"ר מלימנא.

חיים שמיין — אוסטריק.

בגדיון מ"ג של "המצפה" ברכני איש
בליעל אחר במז"ט בשם גיסי מר נחמן
ברעטלערי, והוא שקר גמור.
שלום מאיר טאבאק — סקאלא.

מודעה.

הננו מודיעים בזה בשער כה רבים, כי שבעה
הזה הושבנו על כסא הרבנות בעירנו והגליל את כבוד
מורנו ורבנו הרב הנאון המפורסם מו"ה אליעזר סג"ר
מישעל שרימ"א האבד"ק גאלינורא. ובחירתו כבר
נהאשרה גם מטעם הבעצירקסהויפטמאנשאפט דפה
ביום 26/10 1908 24111/8 זל. ובכן כל יוספו עוד
לשלוח לנו מכתבי בקשה בגלל הדבר הזה.

טורקא אם סטרי ג' נח ב' חשון תרס"ט לפ"ק.

מאת ראשי ומנהלי הקולטוס

אברהם זיסוויין.

תמונות ומפוסים

מאת הסופר החביב הנורע
שבה וואל האוסקי
המכיל
שלשים ספורים, מחזות וציורים.
מהיי היהודים בגליציה.
מחיר הספר 60 העלער במרקאוו, ועם
המשלוח עוד 5 הלר. להשיגו אצל המו"ל:
S. L. Deutscher, Podgórze.

ורבים המליצו על "המצפה" ונס הר"ר פלדבלום,
דמוקרטי גמור, המליץ על "המצפה" והרזולוציא של
פילצר לא נתקבלה, אף שגם בלא זה ירדע הועד,
בי אין "המצפה" ארגוני, יען אינו הלוי ברעתו ואינו
הומבו. — אהרי שה"מאנבלאט" מדבר בכל יום בשם
היושר ובשם חרות-הדעות, אני דורש ממך, לתקן את
המעוות ולהודיע, כי נתעיה בשוא. זאת ידרשו ממך
בודאי גם רוב קוראיך הציונים, הירדעים, כי "המצפה"
פועל יותר — חנם — בשביל ההפשטות הציונות
והרעיון הלאומי מן העהונים הרשמים, העובדים בעד
שכר טוב מקפת המפלגה, כי "המצפה" חודר למקומות
שאין שום עתון רשמי יכול להגיע שמה. הנך רואה
כי אני כובש בעסי ומדבר אליך כנמוס. אך אם
הסרב להודיע, כי סופרך המעך או אם תוסיף להנפל
על "המצפה" בכיונות ועלילות, הריני נכון למלחמה
גם אני ואברר למי "המסוה של שקר". אך כמדומני,
שהבין, כי לא יתבן, ששני עתונים ציוניים, שמטרה
אחת ודרך אחת להם, יתנפלו זה על זה בכל עת
מצוא וילאו את הקוראים בקטמות על חשבונות זרים,
שאין להם דבר עם הציונות — והוצאות הריב השלם
המפלגה, ששנינו נאמנים לדגלה.

ש. מ. לזר.
ארגו מכתבים.
ראזענבליט. אין מקום, אשר ישאלו משם ספרים
לאיש בלתי נודע, אף בשכר. — הערשקאוויטש ג' לא
נמשך. — לדורשים גליונות או ספר בנאכנאָהמע, אין
לשלוח דבר קטן בנאכנאָהמע, כי הדיאר אינו עושה זאת חנם,
ולמה הוצאות יתרות על סכום קטן! — ישפ"ר. אין בזה עקבות
כשרון.
אם לא נענה על איזו שאלות אות הוא, כי אין
אנו בקיאים בהן.

אלטער קינסטליך	רווא גרייאווער
ברנוב.	מאורשים.
כשאנוב.	

מעמק לבי ומרגשי נפשי אברך במז"ט את מר
אלמר קינסטליך לארוסו.
הלמידו אבינודור פייערליכט — ברנוב.
מעמקי לבי אברך במז"ט את ירדי מר אלמר
קינסטליך מפה לארוסו.
חנינא הייס — ברנוב.
הנני מברך במז"ט את ש"ב מר אלמר קינסטליך
לארוסו. ראובן בראנד — ברנוב.
ברגשי כבוד אני מברך את ירדי מר אלמר
קינסטליך מפה לארוסו במז"ט.
ירמיה לייבאוויטץ — ברנוב.
ברגשי גיל וחבה אני מברך את ירדי מר
אלמר קינסטליך לארוסו במז"ט.
בונם צוקער — ברנוב.
ברגשי ירדית, ואהבה הנני מברך במז"ט את
רעי מר אלמר קינסטליך מברנוב לארוסו.
מאיר חיים הויער — ברנוב.

האדם ופחמים
ממכרות אשר בגליציה ופרייסען ונס
קארלוענען ופשעמסא במקח השוה משלח
ישר לכל החנות פסלה הברזל:
D. Goldstein, Oświęcim.

אספת כתבי הקדש תנ"ך.
מאת דר. שלמה רובין.
מחירו 40 הלר ולמו"ס הנחה הגונה.
בקראקא נמצא להמכר אצל א. פויסט
ואצל פ. ה. וועטשטיין, שפיטאלנ. 20.

Echtes Specialhaus von Echten
Gramophone-Phonographe
Engros & Endetail
JOSEF WECHSLER
KRAKAU und WARSCHAU
in Krakau, Grodgasse 71.
רעיונע אויסוואהל פֿאן יודישען אונד העברעאישען
לאטטען. — עכטער קאנצערט-גראמאפֿאן מיט די
מארקע „שרייבענדער ענגעל“ זאממט 10
פלאטטען נור 85 פֿלאָרין. נימאנד זאל דייען
בעפטע געלעגענהייט פֿערזיימען.
פרייזקוראנטע עט הויפטפֿערזייניקסע אויף פֿער-
לאנגען גראמאפֿאן אונד פֿראַנקאָ.

שלום אהרן ראזענטהאל
בעל רסטאורציה בלבוב
מתכבד להודיע את כל מכיריו ומכפריו
הנכבדים, כי בראש חדש יוני פתח בית-
מלון נהדר מאד ורסטאורציה ברחוב
הקצבים מספ"ר 13. שניהם ערוכים בכל
מכשירי בתי המלון המפוראים ובתי המרחה
הגדולים ובכל זאת הכל בזול גדול. הסוחר
היהודי ההגון מוצא את עצמו אצלי כמו
ככיתו כחוג מכירים הגונים, המאכלים נעשים
בהכשר גדול וערכים לחיך היהודי הנאמן.
בית המלון מהור ונטי מחלאת העיר הגדולה,
ע"כ בית מלוני הוא כמרכז ליהודים
צנועים וישרים.

למוד מרחוק

הנני מתכבד להודיע כי היצאתי של שנים ושנים מכתבי הודאה ללמוד השפה העברית מרחוק. המכתבים נותנים את האפשרות לכל איש לסגל לו את השפה העברית על כרית בכתב ובפה. המכתבים כוללים בקרכם: 1) ספור גדול בשלשים ושישים המשכים מתורגם בשני אגפים; תרגום סרוויק ותרגום חפשי ערוכים לשוב ולהתרגם עברית; 2) 719 הערות אל פרקי הקריאה בחדקדוק ובחקר מילים; 3) 997 שאלות בעברית לתרגולי הרבוק; 4) כל החדקדוק מראשו ועד סופו מחולק ב83 פרקים עם 76 לוחות עם תרגילים. נהגים והנוכחים שונים; 5) פרקי ספרות כשיר ובפרט מ'שירים וחסידה סופרים שונים מן היחיד הישרים וסופים ערוכים לתרגם; 6) 32 תאורים וציורים, שיחות מכתבי רעות ומשפחה; 7) 76 ספרים וציורים עבריים לתרגום עברית להנחיית התרגום והסגנון; 8) 79 ספרים, ציורים ומכתבים אישכניים ערוכים לתרגום עברית להנחיית התרגום והסגנון; 9) 31 מפתחות לשעורים (83 מהוברים); 10) 8 בהיגות (16 מחלקות), חלמיו המכתבים האלה עושים חיל להפליא, על זה יעידו מאות מכתבי התודה שבידי פרופסור הנני שילה חנם. מכתב לרונמא כתר אחר.

S. Walkowski Krakau, Miodowa 16

לעמבערגער יודישער פאלהסוואלענדער

פיערצענטער יאהרגאנג, לוח לשנת תרס"ט לוח לשנת תרס"ט דעריגירט פון גרשם באדער מיט ארטיקלען, ערצעהלונגען און נע- דיכטע פון: ש. י. אימבער, י. ל. ברוכאוויטש, א. נישלעווסקי, מ. וואנדערווילה, יהואש, א. יפה, מאקס נאָרדווי, י. סלאָנימ, ראובן פֿאהן, יצחק פֿערנהאָף, משה פֿערנהאָף, י. ל. פּרץ, ד. קלינגהאָפֿער. ראם בוך ענטהאלט 212 זייטען גרויס-פֿאָרמאט. פרייז 80 העללער. צו בעציעהען כ"י: Gustav Bader, Lemberg Sonnengasse 27.

מעטה משובח

J. B. RAPAPORT
Dąbrowa bei Tarnów
GROSSMETHBRÄUEREI
Gegründet im Jahre 1878.

עספֿעילט זיינע אללגעמיין נעריהם- מע ערצייגונג אין פֿערשידענען סארטען, א. צ. ראמבען, ווייסען, דאפֿעלמעטה, קאפֿאוויץ, מאלניאק, ווישניאק, אלטער בומעלען-מעטה, אלא מאלאנא צו בילדיגען פֿרייען; פֿערנער: נייענעוואקס און שלאדער- האניג פֿיר קארניאלווא, געהארלונג- נען. — פֿיר רעלע בערעיעניג אונד פֿאללמע צופֿירערענהייט ווירד נאראמטירט.

הוצאת "אביב" ורשה.

3) קורות העברים (לכתי ספר ולמתלמדים) עם הרבה מפות וציורים (חלק ראשון במתורגם שניה מתוקנת) סאה ש. דובנוב. — מחירו 60 ק, משלוח 10 ק.

4) קורות העברים (חלק שני) מיטי אלכסנדר סוקרן עד אחרית ימי הנאונים, עם הרבה ציורים ומפות סאה הנ"ל מחירו 70 ק, משלוח 12 ק.

הכתבת:

Wyd. »AWIW«, Warszawa. Nowolipie Nr. 15.

Wyd.: | Naffali Hof. | S. M. Łazer.

odpowiedzialny Redaktor: S. M. Łazer. Drukiem S. L. Deutschera w Podgórze

חברה-קומנדיטית "ברמל"

רוהטיין

הממכר היחירי מייז ומאניאק א"י מיקבי רוטשילד

המהוללים מאונדת הבורמים מראשון-לציון.

יין וקאניאק "ברמל" המה המשובחים בין יינות וקאניאק א"י, ונזהיר את הקונים לכל יכשלו בירי המבורים יין הנקרא יין א"י, העלולים רק להבאיש את המרקא המהוללה של יין וקאניאק "ברמל", כי רבים מהם, אשר לא ידעו להבדיל בין יינות "ברמל" ובין אלה היינות פחותי-הערך דמתקרים יינות א"י.

הפקקים והמנופים של בקבוקי חרותים בשם "ברמל" ינם האתיקטים נושאים עליהם שם "ברמל" ולמען השמר מזוף ידרוש כל איש בפירוש ייין ברמל וקאניאק ברמל. רק היינות שלנו השינו מדולות זהב על התערוכות פריז (1900) ויין (1906) וכן רק היינות שלנו קבלו תעודות מהפרופסורים: פוש, פרוי, ווערינע אדעסה, פאולעווסקי מלכוב ועוד, ולא היינות האחרים המכונים בשם יין א"י. אלה המכרזים על מערבם, כי יש להם הסמולות והתעודות הנ"ל ירמו באופן מנונה את הקהל. — לוחות המחיר נשלח לכל דורש. יינות "ברמל" בבקבוקים נמצאים למכירה אצל: מענדל גראם ראימאנא 7; מ. בראנ- דינגער סלאָן נאָלחאווסקי 3. נהן באדענשטיין קאזימיראווסקא 5; האמעל קאמץ ראימאנא; וולאדיסלאו קאזלאווסקי גראדעצקא 85; אליעזר סינאל קאזימיר- ראווסקא 20, ל. שאף לכוב סיקסמסקא 7, בלם כלבוב; שמעון הארטמאן באריסלב. הוהרו מפני הרמאים!

סעמי-עמאיללע-פארטרעטס

עכטע עמאיללע-פארטרעטס
עלפענביין-פארטרעטס

נאך יעדער פאטאגראפיע אונטער נאראמטיע שפרעכענרער עהנליכקייט צו בילדיגען פרייען אין דער בעקאנט פארצייליכען אויספירונג. רייצענער געשענקארטיקעל.

פערטרעטער געזוכט.
קאטאלאג גראטיס אונד פראנקא.

W. A. DERRICK, G. m. b. H. Berlin W. Lützowstr. 4.
ערשטע אונד עלטעסטע פאבריק דער בראנשע.
קאררעספאנדענצע: רייטש, פראנצעזיש, ענגליש.

Newyorker Germania

LEBENSVERSICHERUNGSGESELLSCHAFT.

Versicherungsstand am Schlusse des Jahres 1905 K. 539,686,228.—
Stand der Activa laut Bilanz Ende 1905 " 176,528,370.—
Einkünfte von Assekuranz Prämien und Zinsen 1905 " 30,748,986.—
Ueberschuss vom Jahresumsatz K. 2,215,336.— } 13,934,003.—
Reserven v. früheren Jahren für Dividende " 11,718,647.— }

Folgende Vorteile bietet die Newyorker Germania ihren Versicherten:
1) Sie gewährt die ersten Dividenden schon nach Ablauf des ersten Jahres; 2) die Polizzen behalten ihren Wert nach 3 Jahren der Anstellung sogar wenn die Versicherten durch Selbstmord oder Duell starben, und auch in Fällen, in welchen der Antrag objectiv taleche Deklaration enthält; 3) Reisen um die ganze Erdkugel unterlegen keinen besonderen Prämien; 4) ebenso brauchen im Kriegsfall die zu den Waffen Berufenen keine besonderen Prämien zu zahlen; 5) nach 3-jähriger Versicherung kann der Versicherte, bei Einstellung weiterer Entrichtung der Prämien, über die Polizze frei verfügen, gemäss der in der Polizze ersichtlichen Instruktion.

General-Agentur für Westgalizien

Sigmund Gleitzmann, Krakau

Jasnagasse 5.

Agenten unter günstigen Bedingungen gesucht.

רוסישער טהעע

פאקעט אונד לאָן פֿאַן 4 ביז 10 קראָנען, פֿער ק"ג. ביי:

L. Apermann, Brody, Postfach.
פֿיר צופֿירערענהייט ווירד נאראמטירט.

גענזע-פעטט

ראָהעס אונד געקאכטעס פֿערזענרעט טענליך פֿרישעס

Juda Zins in Husiatyn, (Galizien).
פֿרייע אונד הכשרים מהרבנים הנאונים מבערזאן, מפרעטיסלא וסמטיי זענדע אויף פֿערלאנגען.

Frauen

empf. wir bei Blutstockungen uns. garantiert sicheres, oriental. Menstruationspulver. Diskreter Versandt in Brief geg. Einsend. von Kr. 4.50. International Trading Company Berlin W. 30.

בית מסחר הספרים

אברהם ראבינזאהן וסמאניסלוי (גאליציה)

ממציא המיד מבחר גדול מכל מקצועות הספרות העברית והורנית ומכל ספרי חנוך ולעמוד לכל דורשיו. בבית מסחר ספרים הנ"ל הוא עתה הממכר הראשי של ההוצאות "תושיה", "מוריה", "האור", "אביב", "איוראעליש" עבור כל ארצות אוסטריה ואונגריה, ועומד כברית המסחר עם כל המו"ל והמוציא שבל ארצות הבל ובל ספר חדש בעברית או בורגון המופיע בכל מקום שהוא הנהו מהראשונים שמקבל אותו תיכף למכירה בזול היותר אפשרי. ספרי חנוך ישינו במקחים נמוכים. ביבולותיקה עברית מאתים ספרים 78 כתרים. מלון של כים גרוזבסקי קלוזנר. מלון אשכנזי-עברי ד"ר מרגל בזול הזול. חברות, מורים, מו"ס מקבלים רבם הנון. האדרסה: Abr. Robinsohn, Buchhandlung Stanislaw.

כשרה זעלכווארעזפאבריה A. Finkelstein, Lemberg, Goluchowskipl. 2

ליעפערט אלע סארטען זעלכווארען, בעסטע כשרה דעליקאטעסע: די פאבריק איזט מיט דען מאדערנסטען בעהעלפען איינ- געריכטעט, ווי עלעקטרישע קראפט א. ז. ו. אונד ערצייגט נור פרימאזוארע, בהכשר הרה"ג ר' משה באב"ר האב"ד פה

"הפועל הצעיר"

אורנג הסתדרות הפועלים בארץ ישראל. יוצא לאור פעם בחדש בירושלים. מלא ונדרש מאמרים וציורים מחיי הארץ. בקרה נמרצה על כל המעשים בא"י בלי משוא פנים. — מחיר כל הגלינות מטבת עד אלול 2 כתררים 50 ה. גלינות בודרים: טבת, שבט, אדר א' 30 ה' בל אחר, אדר ב' 20 ה' ניסן, — אלול 40 ה' כל אחר.

המכירה אצל:

L. Bendawid, Lemberg, Berka 8.

Koschere Obst-Konserven

Unter Aufsicht des Herrn Rabinats-assessors Aron Halberstam haben wir in unserer Obstkonserven-fabrik, eine Abteilung für die Erzeugung von Koschern Obstkonserven wie: Marmelade, Dunstobst, Fruchtsäfte, Obstwein, Povidel etc. errichtet, deren Verkauf bei vorzüglichen Qualitäten zu den billigsten Preisen erfolgt. Oferten mit Hechscher versenden bereitwillig

Adolf Fränkel & Söhne, K. u. K. Hoflieferant Biata.